

**UCHWAŁA NR LVII/46/2023
RADY GMINY KRZYŻANOWICE**

z dnia 27 czerwca 2023 r.

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Gminy Krzyżanowice. Krzyżanowice 2030+

Na podstawie art. 10e ust. 1-4, art. 10f ust. 4 i art. 18 ust. 2 pkt. 6a ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r., poz. 40) w związku z art. 18 pkt 3 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2023 r. poz. 225)

**Rada Gminy Krzyżanowice
uchwala, co następuje:**

§ 1. Przyjmuje się Strategię Rozwoju Gminy Krzyżanowice do roku 2030, w brzmieniu określonym w załączniku do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Krzyżanowice.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

Brunon Chrzibek

*STRATEGIA ROZWOJU
GMINY KRZYŻANOWICE.
Krzyżanowice 2030+*

CZERWIEC 2023

Spis treści

1. Wprowadzenie	2
2. Wnioski z diagnozy	5
Ogólne informacje o gminie	5
Kluczowe wnioski z diagnozy ilościowej i jakościowej	7
Uwarunkowania zewnętrzne rozwoju gminy	10
Aspiracje i oczekiwania mieszkańców	11
3. Wizja rozwoju Krzyżanowice 2030	14
4. Cele strategiczne i cele operacyjne	15
5. Kierunki działań na rzecz realizacji celów strategicznych.....	27
6. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia	34
7. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy	36
8. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie	38
9. Uwarunkowania wynikające z polityk rozwoju w tym obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa wraz z zakresem planowanych działań i lokalne obszary strategicznej interwencji	39
10. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych.....	44
11. Ramy finansowe i źródła finansowania	46
Aneks 1.....	48
Kluczowe informacje ilościowe cechujące gminę Krzyżanowice.....	48
Zmiany kluczowych wskaźników.	48
Gmina Krzyżanowice na tle gmin powiatu raciborskiego.....	53
12. Podsumowanie	58

1. Wprowadzenie

Strategia rozwoju lokalnego to najważniejszy dokument nakreślający wizję i kierunki, które należy podjąć dla wykreowania przyszłości atrakcyjnej dla różnych podmiotów, aktualnie bądź potencjalnie związanych z gminą. Strategia rozwoju Krzyżanowic do roku 2030 wpisuje się w strategiczne myślenie widoczne we wcześniejszych opracowaniach tego typu w gminie. Od czasu uchwalenia poprzedniej strategii doszło do szeregu istotnych przemian w gminie, jak również w jej otoczeniu cechującym się wysoką dynamiką procesów i pojawianiem się nowych zjawisk o charakterze poważnych wyzwań oraz zagrożeń. Takie zjawiska i procesy wskazać można zarówno w otoczeniu subregionalnym, regionalnym, krajowym, jak i europejskim. To nowa sytuacja w stosunku do poprzedniego okresu planowania rozwoju, kiedy to wewnętrzne i zewnętrzne uwarunkowania rozwojowe pozostawały w pewnej równowadze. Znaczna część ważkich dla rozwoju gminy procesów ma swoje odniesienie w przeszłości, a ostatnie lata przyniosły ich radykalne przyspieszenie. Występują również takie procesy, które dotychczas przebiegały w sposób śladowy lub nie występowały w ogóle. Ostatnie lata to niezwykle intensywne przyspieszenie procesów technologicznych i przenoszenia kontaktów do przestrzeni wirtualnej. To także wzrost mobilności przestrzennej – powodowany nie tylko redukowaniem barier transportowych, ale przede wszystkim zmianami poziomu kompetencji umożliwiającymi realizację karier zawodowych na różnych rynkach pracy. Zjawiskiem na swój sposób standardowym stała się integracja polityk podmiotów funkcjonujących zarówno na tych samych, jak i na różnych szczeblach samorządu terytorialnego.

Uwarunkowania te tworzą także trudności metodyczne związane z ograniczonymi możliwościami prognozowania przyszłości. Strategia – inaczej niż miało to miejsce w poprzednich okresach planistycznych – nie może być dokumentem o wysokim stopniu szczegółowości, lecz musi być raczej koncepcją indykatywną, wskazującą główne kierunki rozwoju, zaś jej wdrażanie powinno być procesem elastycznego dostosowywania się do zmieniających się warunków – identyfikowania oraz reagowania na pojawiające się szanse i zagrożenia.

Wśród kluczowych okoliczności w otoczeniu, które zadecydowały o sposobie realizacji prac nad sformułowaniem strategii wskazać należy:

- zmiany prawne określające tryb prac nad strategią oraz jej strukturę merytoryczną (Ustawa o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw z 13 listopada 2020 r.),
- nowe uwarunkowania rozwoju lokalnego, w szczególności perspektywy uzyskania wsparcia finansowego, będące wynikiem rozstrzygnięć dla nowego okresu programowania w UE, w tym określenie nowych celów odnoszących się do Zielonego Ładu, sprawiedliwej transformacji, odbudowy po kryzysie pandemicznym,
- zmiany geopolityczne stawiające pod znakiem zapytania kontynuację dotychczasowego sposobu rozwoju, w szczególności zaś zagrożenia dla stabilności gospodarki oraz bezpieczeństwa związane z konfliktem zbrojnym w Ukrainie,
- napływ uchodźców do Polski będący zjawiskiem tworzącym poważne wyzwania, ale równocześnie generującym szanse w kontekście występujących w naszym kraju procesów demograficznych,
- doświadczenia wynikające z pandemii uzmysławiające możliwość wystąpienia nagłych i radykalnych zjawisk globalnych dewastujących życie społeczne i gospodarcze,

- zmiany technologiczne, po części wymuszone pandemią, po części zaś będące wynikiem naturalnego postępu technologicznego, do których zaliczyć można wzrost znaczenia technologii online w realizacji funkcji ekonomicznych i społecznych oraz rozwój i upowszechnianie technologii wpisujących się w idee *smart city / smart village*,
- wysoką inflację, która w krótkim i średnim horyzoncie czasu utrudnia planowanie inwestycji i wpływa na stabilność budżetów lokalnych oraz sytuację gospodarstw domowych.

Ważne determinanty strategicznego rozwoju występują także w bezpośrednim otoczeniu Krzyżanowic; wśród nich wskazać należy:

- nowe możliwości wspierania rozwoju lokalnego wynikające ze zmian w systemie planowania na poziomie krajowym i regionalnym („Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 z perspektywą do 2030 r.”, „Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030”, „Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego Śląskie 2030”, zbiór polityk regionalnych opracowanych w ostatnich latach w województwie śląskim, program regionalny „Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027”, programy operacyjne),
- prace diagnostyczne, planistyczne, projektowe realizowane w Subregionie Zachodnim, w tym zmierzające do odkrywania pól partnerstwa i wypracowania wspólnej strategii, a także podejmowania wspólnych projektów dziedzinowych (np. w zakresie turystyki),
- formułowanie lub aktualizacja opracowań strategicznych i programowych w sąsiednich gminach oraz związane z tym nowe możliwości nawiązywania partnerstw lokalnych i ponadlokalnych,

Strategia rozwoju Krzyżanowic powstała w wyniku przyjęcia szeregu zasad i założeń metodycznych a następnie przeprowadzenia prac polegających na partnerskim kreowaniu wizji przyszłości oraz kierunków działań. Najważniejsze zasady strategiczne dotyczą:

- rozwoju zrównoważonego, nakierowanego na zachowanie wyjątkowego dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego gminy,
- rozwoju zintegrowanego, w którym poszczególne sfery rozwoju lokalnego są z sobą powiązane i wzajemnie się wspomagają, przede wszystkim zaś wzrost udziału w procesach rozwoju dziedzin kluczowych dla przyszłości społeczności lokalnej,
- utrwalania partycypacyjnego modelu zarządzania zapewniającego możliwość udziału w procesie formułowania i wdrażania strategii mieszkańców i różnych podmiotów lokalnych,
- otwarcia na otoczenie, w szczególności podejmowanie kluczowych działań strategicznych w partnerstwie z podmiotami w otoczeniu,
- dążenia do równowagi pomiędzy rozwiązaniami przynoszącymi poprawę w długim horyzoncie, a rozwiązaniami doraźnymi,
- elastyczności strategicznej związanej z dostosowywaniem treści i sposobów wdrażania strategii do zmieniających się uwarunkowań.

Niniejszy dokument powstał w oparciu o szereg prac analitycznych, w których wykorzystano zarówno dane statystyczne pochodzące z zasobów GUS jak i zasobów informacyjnych gminy. Kluczowym narzędziem dla wyznaczenia celów i kierunków rozwoju gminy było rozpoznanie aspiracji i potrzeb mieszkańców oraz środowisk gospodarczych i partnerów społecznych.

W toku przygotowania dokumentu przeprowadzono badania ankietowe oraz zrealizowano cykl warsztatów, w których uczestniczyli zarówno przedstawiciele administracji jak również organizacji pozarządowych i przedsiębiorców.

2. Wnioski z diagnozy

PODSTAWY DLA DIAGNOZY

Strategia rozwoju lokalnego opiera się na diagnozie sytuacji uwzględniającej uwarunkowania opisujące gminę i jej otoczenie zarówno w kontekście bieżącym jak i perspektywicznym. Na potrzeby opracowania dokumentu wykorzystano dane statystyczne pochodzące z różnych źródeł, w szczególności zaś dane z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

Dane ilościowe dla gminy Krzyżanowice – w większości – zostały zestawione z danymi dla gminy oraz innych wiejskich gmin. Pozwala to na zorientowanie się, które z trendów mają charakter ponadlokalny, które zaś są charakterystyczne dla gminy. Podkreślić należy, że dane czerpane z różnych źródeł mogą między sobą nieznacznie się różnić co wynika z odmiennej metodologii zbierania danych. Przyjęto, że dla dokonania porównania wykorzystane zostaną dane z najbardziej powszechnego źródła jakim jest wspomniany Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

Ogólne informacje o gminie

Gmina Krzyżanowice położona jest w województwie śląskim, w południowo-zachodniej części województwa śląskiego i południowej części powiatu raciborskiego. Jej obszar zamknięty jest od południowego zachodu granicą państwową z Czechami, od zachodu sąsiaduje z gminą Krzanowice, od północy z miastem Racibórz, a od wschodu jej granice stanowi rzeka Odra, oddzielająca Krzyżanowice od gmin: Lubomia i Gorzyce. Gmina stanowi część Subregionu Zachodniego województwa śląskiego, którego centralnym ośrodkiem jest Aglomeracja Rybnicka.

POŁOŻENIE I MIEJSCOWOŚCI GMINY

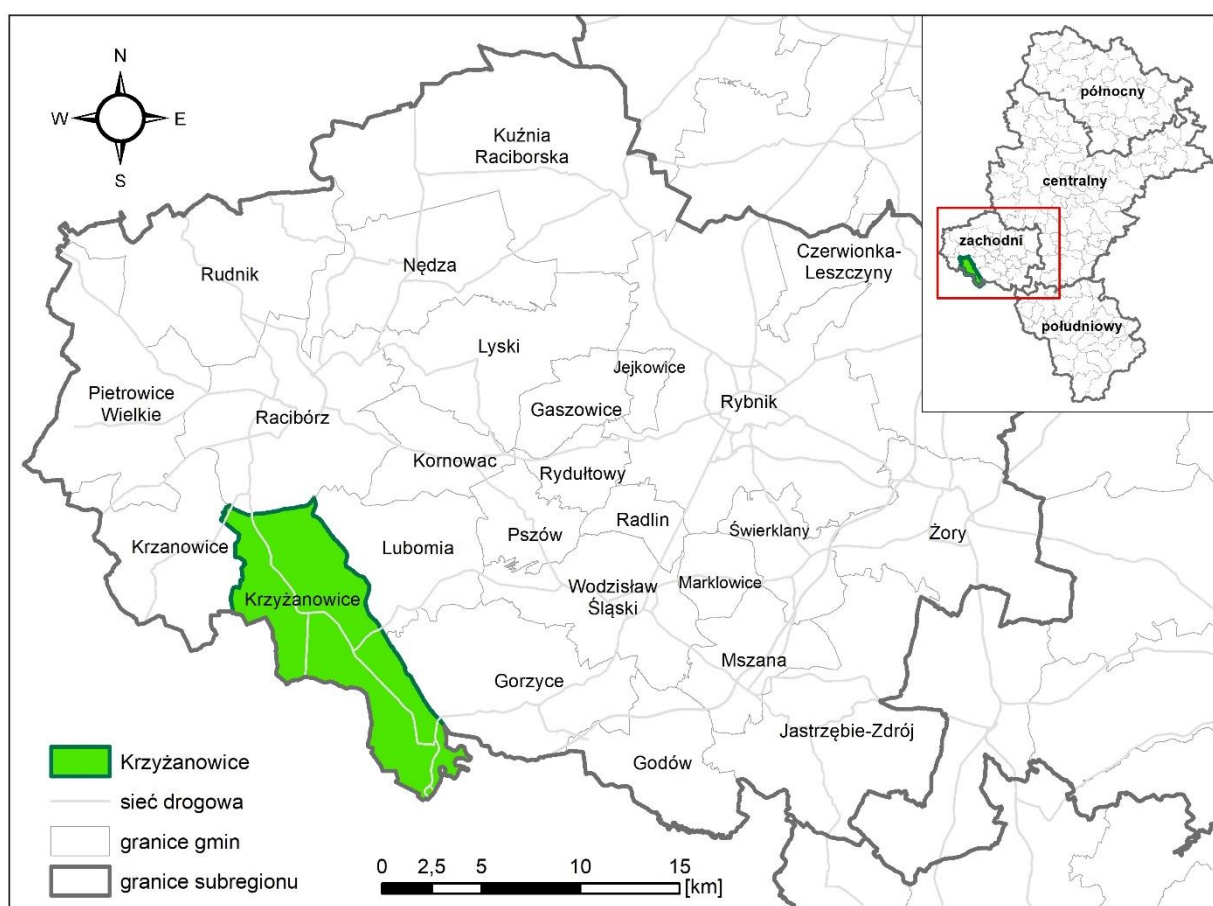
W skład gminy Krzyżanowice wchodzi sołectwa:

- Bieńkowice,
- Bolesław,
- Chałupki,
- Krzyżanowice (siedziba urzędu gminy),
- Nowa Wioska,
- Owsiszczce,
- Roszków,
- Rudyszwałd,
- Tworków,
- Zabełków.

W układzie funkcjonalnym rolę głównego ośrodka pełni wieś Krzyżanowice, gdzie zlokalizowany jest Urząd Gminy, zaś wsie Tworków i Chałupki pełnią rolę ośrodków usługowych wspomagających. W Krzyżanowicach usytuowana jest Gminna Biblioteka Publiczna. Ośrodek koordynujący działalność kulturalną w gminie – Centrum Kultury jak również Ośrodek Pomocy Społecznej Krzyżanowice mają swoje siedziby w Tworkowie. Usługi z zakresu podstawowej opieki medycznej na terenie gminy świadczy Samodzielny Publiczny Zakład Lecznictwa Ambulatoryjnego, z Ośrodkami Zdrowia zlokalizowanymi w Krzyżanowicach, Tworkowie i Chałupkach.

Pozostałe usługi publiczne o charakterze ponadlokalnym, z których korzystają mieszkańcy gminy Krzyżanowice, usytuowane są w Raciborzu, będącym miastem – siedzibą powiatu raciborskiego.

Mapa 1. Położenie gminy Krzyżanowice

Źródło: opracowanie własne

Powierzchnia gminy wynosi 6970 ha, co stanowi 12,8% powierzchni powiatu raciborskiego. Gminę zamieszkuje 10791 osób, z czego 51,5% stanowią kobiety. W ogólnej liczbie ludności 61% stanowią osoby w wieku produkcyjnym, 18% przedprodukcyjnym, natomiast 21% w wieku poprodukcyjnym.

POWIERZCHNIA
I LUDNOŚĆ

Kluczowe wnioski z diagnozy ilościowej i jakościowej

- + Gmina przyciągająca nowych mieszkańców – dodatnie saldo migracji.
- + Korzystniejsza niż przeciętnie w powiecie struktura wiekowa mieszkańców, w tym wskaźniki obciążenia demograficznego.
- + Zmniejszająca się liczba osób korzystających z pomocy społecznej.
- + Wysoka aktywność organizacji pozarządowych w gminie.
- + Silne poczucie więzi i tożsamości mieszkańców z gminą.
- + Dbłość o tradycję
- + Rozwijająca się współpraca pomiędzy sektorem pozarządowym, a administracją gminy – realizacja zadań publicznych przez podmioty sektora pozarządowego.
- + Odnowione obiekty rekreacyjne i obiekty kultury.
- + Organizowane wydarzenia sportowe i kulturalne w gminie.
- + Wysoka sprawność administracji gminy w pozyskiwaniu środków finansowych na realizację projektów służących rozwojowi gminy.

- Zmniejszający się potencjał ilościowy mieszkańców – spadek liczby mieszkańców.
- Ujemny przyrost naturalny.
- Brak wystarczającego dostępu do usług zdrowotnych, w tym w szczególności usług specjalistycznych.
- Niewystarczająca dostępność do usług opiekuńczych nad dziećmi – żłobkowa i przedszkolna i relatywnie niższy niż w powiecie odsetek objętych opieką żłobkową i wychowaniem przedszkolnym.
- Niska aktywność społeczna młodzieży.
- Wysoki poziom emigracji zarobkowej.

SFERA
SPOŁECZNA
I USŁUGI
PUBLICZNE

- Brak wystarczających form podnoszenia aktywności seniorów i ich wsparcia w codziennym funkcjonowaniu.
- Wzrastająca liczba osób samotnych.

- + Rozwijająca się baza podmiotów działających w gminie.
- + Rosnący poziom aktywności gospodarczej i przedsiębiorczości mieszkańców.
- + Rosnący poziom zatrudnienia.
- + Spadająca liczba bezrobotnych.
- + Funkcjonowanie na terenie gminy nowoczesnego rolnictwa.
- + Rozwijająca się sieć handlowa w gminie.
- + Rozwijające się na terenie gminy budownictwo mieszkaniowe.

- Niższa niż przeciętna w powiecie aktywność zawodowa – liczba pracujących na 1000 mieszkańców i 1000 osób w wieku produkcyjnym.
- Ograniczona oferta inwestycyjna.
- Niewystarczająca liczba pracowników na lokalnym rynku pracy.

- + Usytuowanie gminy w atrakcyjnej przyrodniczo części województwa śląskiego.
- + Wysoka atrakcyjność turystyczna, przyrodnicza i kulturowa gminy, w tym zamek i inne obiekty historyczne.
- + Wysoki udział odpadów zebranych selektywnie w relacji do ogółu odpadów.
- + Podejmowane działania w zakresie wymiany palenisk węglowych i wyeliminowanie spalania niskiej jakości surowców opałowych.

- Zagrożenie gminy suszą.
- Występowanie obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi.
- Zła jakość powietrza.
- Relatywnie wysoka ilość odpadów wytworzonych przez 1 mieszkańca.

SFERA
GOSPODARCZA

SFERA
ŚRODOWISKOWA

- + Transgraniczne położenie gminy i powiązanie z układem drogowym, w tym przebieg przez gminę dróg krajowych – DK 45 i DK 78, i dróg wojewódzkich – DW 936 i DW 917. Gmina leży również w przebiegu korytarza autostrady A1.
- + Wysoki poziom dostępności do infrastruktury wodociągowej.
- + Duża powierzchnia terenów rolniczych.
- + Przeprowadzona termomodernizacja obiektów publicznych.
- + Funkcjonowanie na terenie gminy sieci dróg rowerowych.
- + Bezpośrednie sąsiedztwo Raciborza – miasta siedziby powiatu oraz Rybnika – głównego miasta subregionu zachodniego, w których oferowane są liczne usługi publiczne i rynkowe o znaczeniu ponadlokalnym i regionalnym.
- + Dbałość o estetykę przestrzeni publicznych i prywatnych.
- Ograniczona dostępność (lub brak) do infrastruktury kanalizacyjnej i gazowej.
- Niewystarczające połączenia komunikacyjne z ośrodkami, w których są zlokalizowane usługi ponadlokalne.
- Niska efektywność energetyczna starszych budynków mieszkalnych.
- Słaba jakość infrastruktury drogowej i niewystarczający poziom bezpieczeństwa na drogach.
- Położenie peryferyjne względem największych ośrodków regionu.
- Zły stan techniczny dworca kolejowego.

Uwarunkowania zewnętrzne rozwoju gminy

Rozwój gminy Krzyżanowice zależy zarówno od jej potencjałów, ale także od procesów zachodzących w otoczeniu subregionalnym, regionalnym, krajowym i europejskim. Poniżej przedstawiono kluczowe trendy wpływające na rozwój gminy określone w dokumentach strategicznych powiatu, subregionu województwa oraz kraju.

Do kluczowych procesów i trendów zachodzących w otoczeniu gminy i mogących w istotny sposób wpływać na jej rozwój zaliczyć należy¹:

- Procesy w sferze społecznej:
 - Postępowanie niekorzystnych tendencji demograficznych na co składa się niski poziom dzietności, emigracja osób młodych, a w konsekwencji pogarszanie wskaźników obciążenia demograficznego.
 - Zmieniające się style życia, aspiracje i oczekiwania społeczne wpływające na postrzeganie gminy oraz plany życiowe mieszkańców.
 - Wzrastająca mobilność ludności, w tym zarówno w wymiarze przestrzennym, jak i zawodowym.
 - Osłabianie relacji i więzi międzyludzkich.
 - Zwiększenie skali zachorowań na choroby spowodowane zanieczyszczeniem środowiska.
 - Zmiana struktury zachorowalności, w postaci relatywnie większej częstości występowania przewlekłych chorób niezakaźnych, w tym zwłaszcza chorób układu krążenia i nowotworów oraz schorzeń neurodegeneracyjnych (choroby Parkinsona i Alzheimer) i cywilizacyjnych (m.in. cukrzyca).
 - Zmiany preferencji społecznych w zakresie dotyczącym potrzeb mieszkaniowych i oczekiwań w zakresie warunków jakości życia.
 - Zmiany klimatyczne i konflikty zbrojne wpływające na zwiększenie skali ruchów migracyjnych w skali globalnej.
- w sferze gospodarczej:
 - Osłabienie dynamiki procesów rozwoju gospodarek europejskich i krajowej.

¹ Opracowano na podstawie dokumentów strategicznych przygotowywanych przez organy administracji regionalnej i krajowej.

- Zmiany na rynku pracy w regionie i subregionie zachodnim będące następstwem transformacji regionu.
- Niestabilna sytuacja na rynku pracy w wyniku kryzysów gospodarczych wywołanych m.in. pandemią, kryzysami politycznymi, wojną w Ukrainie.
- Obniżający się poziom pracochłonności nowoczesnych gospodarek.
- Wzrost cen energii elektrycznej i innych źródeł energii.
- Inflacja.
- Wzrost kosztów instrumentów kredytowych.
- W sferze środowiskowej:
 - Zmiany klimatyczne, wpływające na ograniczenie zasobów wody, w tym wody pitnej o odpowiedniej jakości, surowców naturalnych i nośników energii, wzrost temperatury powietrza.
 - Zwiększenie częstotliwości i siły ekstremalnych zjawisk pogodowych.
 - Nasilające się procesy suburbanizacyjne obciążające przestrzeń.
 - Rosnące zanieczyszczenie środowiska wpływające na stan zdrowia mieszkańców.
- w sferze politycznej i regulacyjnej:
 - Rosnąca rola władz centralnych w procesach rozwoju społeczno-gospodarczego i lokalnego.
 - Zmiany systemu podatkowego wpływające na możliwości podejmowania działań inwestycyjnych przez samorządy.
 - Nasilająca się konkurencja o pozyskanie inwestorów i mieszkańców.
 - Konflikty polityczne na szczeblu krajowym i międzynarodowym.

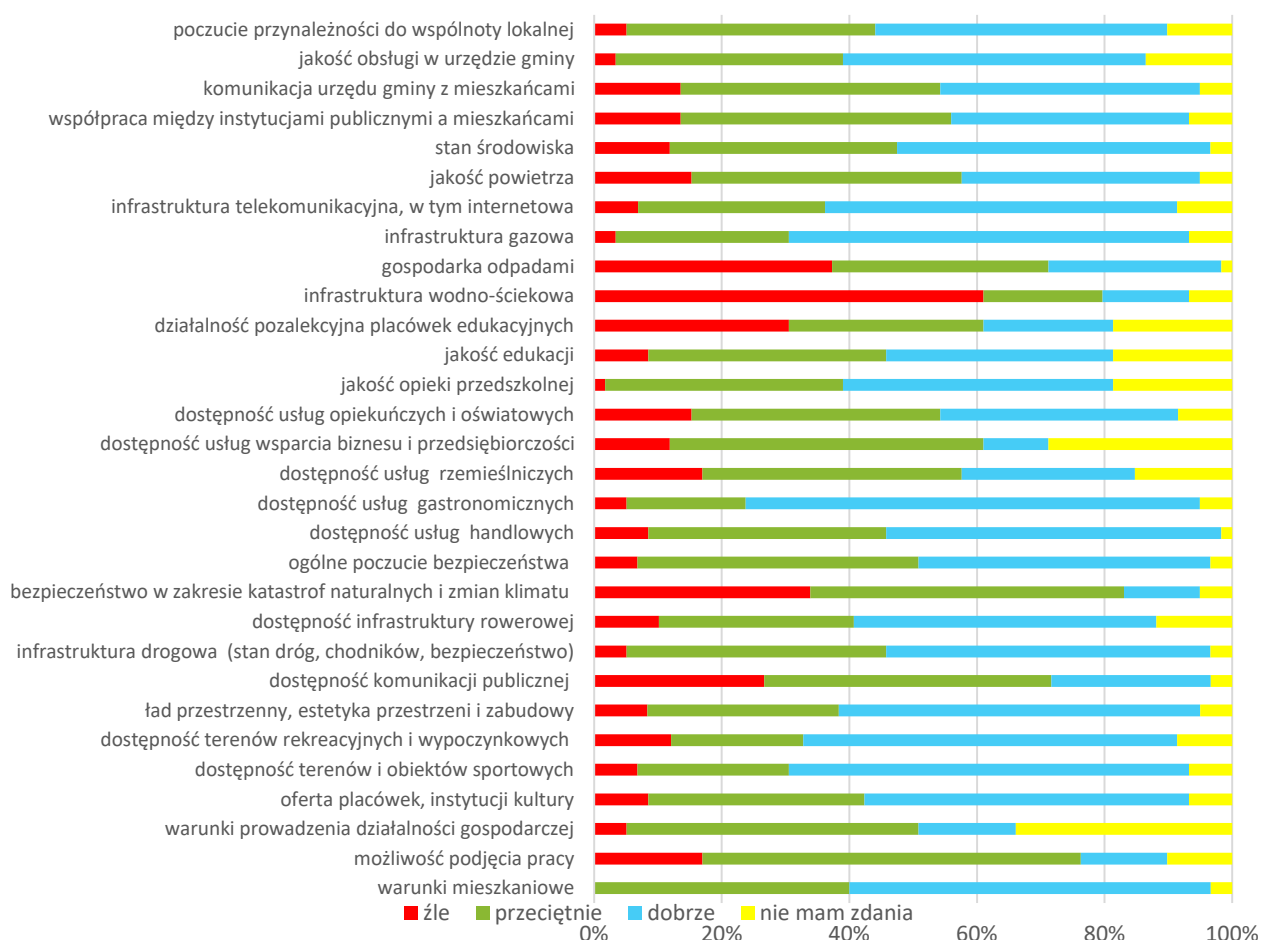
Aspiracje i oczekiwania mieszkańców

W toku prac nad przygotowaniem strategii przeprowadzono szereg różnego typu konsultacji i badań ankietowych różnych grup interesariuszy w gminie. Poniżej przedstawiono wybrane elementy związane z oczekiwaniami mieszkańców, przedsiębiorców i podmiotów pozarządowych w zakresie kierunków rozwoju Krzyżanowic. W badaniu ankietowym wzięło udział 66 mieszkańców, 19 przedstawicieli NGO oraz 15 przedsiębiorców.

W opinii uczestniczących w ankiecie mieszkańców Gmina Krzyżanowice to gmina:

- spokojna i bezpieczna (75%),
- dbająca o środowisko naturalne i walory krajobrazu (72%),

- dobrze wykorzystująca swój rolniczy potencjał (65%) ,
- wymagająca nowej wizji rozwoju społeczno-gospodarczego (64%),
- dbająca o ład przestrzenny (58%),
- prężnie się rozwijająca (50%).

Rysunek 1 Ocena wybranych aspektów życia w gminie

Do głównych sfer, które stanowią problemy i wyzwania gminy Krzyżanowice zaliczono w szczególności:

- sferę infrastrukturalną,
- sferę ekologiczną,
- sferę społeczną.

Ankietowani przedsiębiorcy wskazują, że są zadowoleni z faktu, że prowadzą działalność na terenie gminy Krzyżanowice (92%); jednocześnie 77% poleciłoby gminę innym przedsiębiorcom jako miejsce do zainwestowania.

W opiniach ankietowanych przedsiębiorców w gminie należy podejmować działania związane z:

- promocją lokalnych firm oraz ich produktów,
- poprawą dostępu do informacji o procedurach administracyjnych,
- doradztwem w zakresie pozyskiwania środków na rozwój firm,
- udostępnieniem terenów inwestycyjnych,
- poprawą dostępu do infrastruktury.

W opinii przedstawicieli sektora pozarządowego społeczność Krzyżanowic jest bardzo zróżnicowana pod względem aktywności; wśród ogółu mieszkańców słabo angażujących się w rozwój gminy wyróżniają się środowiska liderów i aktywistów działających na rzecz wspólnoty lokalnej. Mieszkańcy chętnie włączają się w działania:

- kulturalne, na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego,
- integrujące społeczność gminy i działania w zakresie integracji międzypokoleniowej,
- na rzecz estetyki i przestrzeni w swojej okolicy.

Dla zwiększenia efektywności działań tych podmiotów, w opinii przedstawicieli sektora NGO, niezbędne jest:

- zwiększenie otwartości instytucji samorządowych (społecznych, edukacyjnych, kulturalnych i in.) na współpracę z organizacjami pozarządowymi,
- wsparcie finansowe, np. poprzez środki na realizację projektów w ramach grantów,
- wsparcie w zakresie nawiązywania kontaktów z innymi organizacjami pozarządowymi.

W oparciu o wyniki procesu partycypacyjnego, na podstawie wyników prac warsztatowych wskazać można główne oczekiwane obszary rozwoju gminy.

Rysunek 2 Główne oczekiwane obszary interwencji

Źródło: opracowanie własne na podstawie warsztatów

3. Wizja rozwoju Krzyżanowice 2030

Wizja rozwoju gminy Krzyżanowice przedstawia pożądany scenariusz rozwoju gminy. Określa ona stany oraz procesy, które w horyzoncie roku 2030 będą stawały się wyznacznikiem dobrobytu mieszkańców i innych interesariuszy związanych z gminą. Wizja została opracowana w oparciu o propozycje sformułowane przez osoby biorące udział w procesie konsultacji.

Wizja rozwoju gminy Krzyżanowice wyraża się w dziesięciu kluczowych wartościach przedstawionych na poniższym schemacie.

Krzyżanowice 2030 to gmina:

z której wszyscy jesteśmy dumni, czujemy się jej ambasadorami, promujemy jej wyjątkowość w regionie, tworzymy przyjazny klimat dla współmieszkańców oraz osób do gminy przyjeżdżających, dbamy o jej estetykę i wiążemy z nią swoją przyszłość,

o unikatowej jakości życia w województwie śląskim opierającej się na pozytywnych cechach społeczności wiejskiej, czystości środowiska, wysokim poziomie bezpieczeństwa oraz wyjątkowym krajobrazie wiejskim, w którym harmonijnie współgra przyroda, architektura i rolnictwo,

której mieszkańcy dbają o dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe, a dostępne nowoczesne rozwiązania technologiczne i organizacyjne oraz odnawialne źródła energii umożliwiają ograniczanie antropopresji na środowisko przyrodnicze,

społeczności lokalnych utożsamiających się z gminą i swoimi miejscowościami, działających na rzecz swojego miejsca zamieszkania, kreujących pomysły na przyszłość, a równocześnie odpowiedzialnych za zachowanie śląskich tradycji i wartości,

dzięki dostępności do usług społecznych oraz więzom łączącym mieszkańców dostarcza szanse rozwoju zarówno dla osób młodych, dobrze wykształconych i mobilnych, jak również dla osób o szczególnych potrzebach i seniorów,

użytecznych dla mieszkańców innowacji ułatwiających codzienne funkcjonowanie w gminie, korzystanie z usług społecznych i rynkowych, zapewniających zdalny dostęp do oferty edukacyjnej i usług czasu wolnego w ośrodkach miejskich,

o wysokiej atrakcyjności turystycznej opierającej się na walorach przyrodniczych i kulturowych oraz szerokiej ofercie rynkowych usług z branży turystycznej, przyciągająca osoby zainteresowane aktywnym spędzaniem wolnego czasu w spokojnym miejscu oraz poznawaniem wielokulturowych tradycji i historii Śląska,

o zrównoważonej strukturze gospodarki, w której ważne miejsce odgrywają lokalni przedsiębiorcy i rolnicy, gdzie występują korzystne warunki dla zakładania własnych firm i realizacji innowacyjnych pomysłów biznesowych,

władz lokalnych otwartych na współpracę z mieszkańcami oraz z otoczeniem, wsłuchujących się w potrzeby mieszkańców oraz tworzących warunki do włączania się społeczności gminy w realizację polityki lokalnej,

uczestnicząca w lokalnych i ponadlokalnych sieciach i projektach współpracy, w szczególności w zakresie rozwoju turystyki i współpracy transgranicznej.

4. Cele strategiczne i cele operacyjne

W oparciu o wykonaną diagnozę, a przede wszystkim zrealizowane formy konsultacji z mieszkańcami, określono cele strategiczne i cele operacyjne gminy Krzyżanowice. Cele odzwierciedlają wartości ważne dla społeczności lokalnej, to jest stany lub procesy, które należy osiągnąć dla wzmocnienia gminy, poprawy jakości życia mieszkańców oraz kreowania zmiany strategicznej opierającej się na zasadach rozwoju zrównoważonego.

ISTOTA CELÓW
STRATEGICZNYCH
I OPERACYJNYCH

Cele można więc rozumieć jako:

- stany, które odzwierciedlają ważne wartości dla mieszkańców lub też warunkują osiągnięcie takich wartości,
- procesy, które należy kształtować, aby zmierzać do osiągnięcia wartości uznawanych przez mieszkańców za najważniejsze,
- stany i procesy kreujące możliwości rozwoju podmiotów lokalnych.

Można powiedzieć, że struktura celów stanowi odbicie pewnej filozofii myślenia o rozwoju gminy. Rozwinięciem i doprecyzowaniem celów strategicznych są cele operacyjne; te zaś posłużyły do wyznaczenia kierunków działania. W strukturze celów rozwoju uwzględniono podstawowe wymiary rozwoju lokalnego, to jest wymiary:

- społeczno-kulturowy – uwzględniający zagadnienia odnoszące się do kapitału ludzkiego, kapitału społecznego, podejścia do dziedzictwa kulturowego gminy,
- ekonomiczny – odnoszący się do przedsiębiorczości, wzbogacania struktury gospodarczej gminy, źródeł ekonomicznej stabilności gminy i gospodarstw domowych,
- przestrzenny – zawierający kwestie jakości i dostępności przestrzeni, środowiska przyrodniczego oraz infrastruktury,
- pozycji w otoczeniu – związany z wewnętrznym i zewnętrznym wizerunkiem gminy oraz z obecnością w aktywnościach realizowanych w partnerstwie z podmiotami spoza gminy.

Tabela 1 Struktura celów rozwoju gminy Krzyżanowice do roku 2030

CELE STRATEGICZNE	CELE OPERACYJNE
C1. BEZPIECZNA I PRZYJAZNA GMINA O WYJĄTKOWYCH WALORACH ZAMIESZKANIA	C1.1. Wysoka jakość środowiska przyrodniczego i przestrzeni gminy. C1.2. Dobra dostępność do usług społecznych w gminie i jej bezpośrednim otoczeniu. C1.3. Dogodne warunki dla rozwoju budownictwa mieszkaniowego przy zachowaniu walorów środowiska i przestrzeni gminy.
C2. SILNA GOSPODARKA OPIERAJĄCA SIĘ NA PRZEDSIĘBIORCZOŚCI MIESZKAŃCÓW	C2.1. Dogodne warunki dla rozwoju lokalnej przedsiębiorczości. C2.2. Atrakcyjna oferta turystyczna i rekreacyjna wykorzystująca unikatową przyrodę, historię, kulturę i tradycję gminy. C2.3. Rosnące kwalifikacje mieszkańców umożliwiające realizację karier zawodowych i przedsiębiorczych.
C3. MIESZKAŃCY SIŁĄ PRZEMIAN STRATEGICZNYCH W GMINIE	C3.1. Wysoki poziom aspiracji oraz kompetencji zawodowych i cywilizacyjnych mieszkańców. C3.2. Aktywne, zintegrowane wspólnoty lokalne oraz silne środowiska lidarskie. C3.3. Dogodne warunki dla głębokiej i trwałej partycypacji mieszkańców w kreowaniu rozwoju gminy.
C4. GMINA AKTYWNA W SWOIM OTOCZENIU	C4.1. Atrakcyjny wizerunek gminy o wyjątkowej historii, tradycjach i walorach przyrodniczych. C4.2. Gmina obecna w regionalnych i transgranicznych sieciach i projektach współpracy.

Źródło: opracowanie własne

Podkreślić należy, że poszczególne cele pozostają z sobą w ścisłych relacjach; realizacja poszczególnych celów wspiera realizację całej struktury celów. Rozwój lokalny jest bowiem procesem o wysokiej złożoności, a poszczególne sfery rozwoju lokalnego pozostają względem siebie w ścisłej synergii.

WEWNĘTRZNA
SYNERGIA
STRUKTURY CELÓW

Cele operacyjne UZASADNIENIE

C1. Bezpieczna i przyjazna gmina o wyjątkowych walorach zamieszkania

C1.1. Wysoka jakość środowiska przyrodniczego i przestrzeni gminy

- Walory przyrodnicze i krajobrazowe to główny atut Krzyżanowic. Konieczne jest stałe podnoszenie świadomości mieszkańców na temat wyjątkowości tego potencjału oraz odpowiedzialności, jaka spoczywa na każdym z mieszkańców za stan środowiska przyrodniczego i jakość przestrzeni gminy.
- Realizacja zasad rozwoju zrównoważonego, szczególnie w zakresie gospodarowania zasobami przyrodniczymi i przestrzenią wymaga zapewnienia dostępności do rozwiązań technologicznych (infrastrukturalnych) i organizacyjnych. Jest to szczególnie istotne w przypadku gminy podlegającej presji ze strony nowo realizowanego budownictwa mieszkaniowego.
- Ważne jest także przystosowywanie przestrzeni do zmian klimatycznych i ekstremalnych zjawisk pogodowych, w tym promowanie małej retencji oraz rozwoju błękitnej i zielonej infrastruktury.

C1.2. Dobra dostępność do usług społecznych w gminie i jej bezpośrednim otoczeniu

- Codzienna jakość życia w gminie zależy w dużym stopniu od dostępności do różnego rodzaju udogodnień i usług – oferowanych zarówno przez sektor publiczny jak i prywatny. Realizacja celu i powiązanych z nim kierunków wymaga uwzględnienia zróżnicowanych potrzeb poszczególnych grup społecznych oraz dynamiki zmian w obrębie tych potrzeb.
- Naturalnym jest, że w gminie wiejskiej zakres wzmiankowanych usług i udogodnień jest ograniczony i sprowadza się do zapewnienia bezproblemowych możliwości codziennego funkcjonowania mieszkańców. Dopełnieniem lokalnej oferty udostępnianej mieszkańcom gminy jest oferta dostępna w mieście powiatowym oraz w rdzeniowych miastach województwa śląskiego. Dotyczy

*C1.3. Dogodne warunki dla rozwoju
budownictwa mieszkaniowego
przy zachowaniu walorów
środowiska i przestrzeni gminy*

to przede wszystkim usług wyższego rzędu (głównie zdrowia, edukacji, kultury) oraz dostępu do atrakcyjnego rynku pracy. W ramach celu uwzględnia się więc także sprawność transportu publicznego i powiązania drogowe gminy (wewnętrzne i z bezpośrednim otoczeniem). Szczególna uwaga w tym kontekście powinna być poświęcona rozwiązaniom zapewniającym dostępność transportową usług i udogodnień w ośrodkach miejskich dla młodzieży, seniorów oraz osób ze szczególnymi potrzebami, to jest dla osób, które z różnych względów mają ograniczone możliwości korzystania z transportu indywidualnego.

- Część usług – tradycyjnie realizowana przez sektor publiczny – może być oferowana przez podmioty sektora biznesu, sektora pozarządowego lub w partnerstwach: publiczno-prywatnym lub publiczno-społecznym. Jest to dobra droga do zwiększenia poziomu partycypacji w procesie wdrażania strategii oraz do bardziej racjonalnego wydatkowania środków publicznych.
- Rozpatrywanie atrakcyjności mieszkaniowej powinno uwzględniać dwa punkty widzenia: aktualnych oraz potencjalnych mieszkańców. Z jednej strony, gmina powinna być miejscem, w którym mieszkańcy mają dobre warunki zamieszkania a młode pokolenia mają możliwości założenia własnej rodziny i zaspokojenia podstawowej potrzeby jaką jest mieszkanie. Istotne jest także – z wielu względów – przyciąganie nowych mieszkańców wzmacniających potencjał społeczny i ekonomiczny gminy.
- Warunki środowiskowe oraz dostępne aktualnie usługi i udogodnienia powodują, że Krzyżanowice można zaliczyć do gmin o wysokiej atrakcyjności rezydencjalnej. Także położenie komunikacyjne nie stanowi bariery dla postrzegania gminy jako dobrego miejsca zamieszkania. Krzyżanowice mogą więc być beneficjentem procesów

suburbanizacyjnych oraz procesów technologicznych umożliwiających pracę i naukę zdalną.

- Cel zorientowany jest na wzmocnienie stabilności demograficznej gminy, podniesienie poziomu popytu na lokalnym rynku, a w konsekwencji wspieranie rozwoju lokalnych firm, w tym oferujących różnego rodzaju usługi dla rodzin.
- Jako bezwzględną zasadę przyjąć należy, że rozwój budownictwa mieszkaniowego musi odbywać się z uwzględnieniem konsekwencji przestrzennych i środowiskowych. Konieczne jest dokładanie starań do ograniczania zjawiska „rozlewania” zabudowy, której skutkiem jest bezpowrotna utrata przestrzeni przyrodniczych oraz podwyższanie kosztów obsługi infrastruktury.

C2. Silna gospodarka opierająca się na przedsiębiorczości mieszkańców

C2.1. Dogodne warunki dla rozwoju lokalnej przedsiębiorczości

- Rozwój gospodarczy gminy i stabilność finansowa mieszkańców wynika z aktywności ekonomicznej mieszkańców polegającej na prowadzeniu własnego biznesu lub realizowaniu pracy zawodowej. Występuje bezpośrednia zależność między możliwościami realizacji działań prorozwojowych a szeroko pojmowaną przedsiębiorczością mieszkańców.
- Przedsiębiorczość i innowacyjność to cechy, które we współczesnym świecie są ważne nie tylko w biznesie, ale w każdej dziedzinie funkcjonowania ludzi. To zdolności związane z umiejętnością tworzenia i realizacji nowatorskich wizji. Siła gminy i jej perspektywy rozwojowe to wypadkowa sukcesów poszczególnych mieszkańców. Przedsiębiorczość to także umiejętność odkrywania w gminie potencjałów, na których opierać się może innowacyjny rozwój ekonomiczny i społeczny.

*C2.2. Atrakcyjna oferta
turystyczna i rekreacyjna
wykorzystująca unikatową
przyrodę, historię, kulturę
i tradycje gminy*

- Gospodarka gminy Krzyżanowice jest zdywersyfikowana i obejmuje sektor eksploatacji surowców naturalnych, rolnictwa, produkcji i usług. Dla przyszłości gminy ważne jest także kształtowanie nowych działalności gospodarczych, w szczególności usług czasu wolnego (wykorzystujących chłonność rynku województwa śląskiego) oraz biznesów opartych na nowych technologiach ICT, w tym firm działających w przestrzeni wirtualnej (co pozwala przełamywać peryferyjne położenie gminy).
- W Krzyżanowicach oraz w sąsiednich gminach po obydwu stronach granicy można znaleźć wytwórców tradycyjnych produktów spożywczych. Moda na zdrowy tryb życia wspiera popyt na ekologiczne produkty żywnościowe. Mieszkańcy dużych miast regionu są zainteresowani takimi produktami, o czym świadczą różnego rodzaju ekobazary. Produkty lokalne mogą rozwijać się samodzielnie lub w powiązaniu z turystyką opisywaną w ramach celu C2.2.
- Krzyżanowice to gmina, która odwiedzających może zaskakiwać niezwykłym bogactwem historyczno-kulturowym i przyrodniczym. Jest to miejsce bliskie komunikacyjnie, a jednocześnie odległe swoim charakterem w stosunku do miast Metropolii Silesia czy nawet miast aglomeracji rybnickiej. Stanowi to doskonały potencjał dla rozwoju funkcji turystycznych, w szczególności turystyki weekendowej i edukacyjnej.
- Lokalizacja gminy (transgraniczność, bliskość autostrady A1) oraz wspomniane potencjały stwarzają korzystne warunki dla rozwoju funkcji turystycznych i rekreacyjnych. W szczególności możliwy jest rozwój turystyki edukacyjnej przybliżającej mieszkańcom regionu i kraju wielokulturowość śląska, wyjątkowe tradycje i historię. Szczególnie dobre perspektywy otwierają się przed Krzyżanowicami jako

*C2.3. Rosnące kwalifikacje
mieszkańców umożliwiające
realizację karier zawodowych
i przedsiębiorczych.*

miejsce wypoczynku weekendowego w kontakcie z naturalną i urozmaiconą przyrodą.

- Naturalne i kulturowe potencjały gminy – w kontekście rozwoju funkcji turystycznych – muszą zostać uzupełnione przez lokalne przedsiębiorstwa obsługujące turystów. Celem rozwoju turystyki jest nie tylko promowanie walorów gminy, ale przede wszystkim tworzenie miejsc pracy i zapewnianie dochodów firmom i mieszkańcom z gminy. Obecnie poziom rozwoju sektora turystyki w Krzyżanowicach można ocenić jako załóżkowy.
 - Turystyka to dziedzina wymagająca współpracy wszystkich kluczowych sektorów: biznesowego, samorządowego i pozarządowego. Każdy z nich może wnieść do kształtowania produktu turystycznego odmienne potencjały i aktywności.
 - Perspektywy rozwoju turystyki można uznać za obiecujące także ze względu na wagę jaką przypisywana jest tej dziedzinie w polityce województwa i subregionu zachodniego.
-
- Współczesna gospodarka jest gospodarką opartą na wiedzy. Sukces na rynku pracy lub w świecie biznesu warunkowany jest przez posiadanie odpowiednich kompetencji, ale także przez możliwości stałego doksztalcania i zdobywania nowych kwalifikacji.
 - Jest to dziedzina wymagająca podejścia procesowego, polegającego na kształtowaniu kwalifikacji i postaw od przedszkola, poprzez system szkół, studiów, aż po różnego rodzaju kursy służące podnoszeniu kwalifikacji specjalistycznych.
 - Jest to także dziedzina wymagająca głębokiej współpracy podmiotów różnych sektorów. Kwalifikacje kształtowane są nie tylko przez instytucje edukacyjne czy naukowe, ale także przez biznes i organizacje pozarządowe.

C3. Mieszkańcy siłą przemian strategicznych w gminie

C3.1. Wysoki poziom aspiracji oraz kompetencji zawodowych i cywilizacyjnych mieszkańców

- Siłą napędową strategicznych przemian jest kapitał ludzki wyrażający się w kreatywności, kwalifikacjach i aktywności mieszkańców. Na kapitał ludzki składają się kompetencje zawodowe i cywilizacyjne. O ich wykorzystaniu decydują zaś motywacje i aspiracje mieszkańców (np. zdolność do planowania kariery zawodowej, uczenia się przez całe życie, otwartość na zmiany, zdolność do realizacji planów osobistych, czy twórczego wykorzystywania czasu, itp.).
- Do kluczowych wyzwań strategicznych zaliczyć należy tworzenie warunków dla rozwoju każdej grupy mieszkańców – zróżnicowanych co do swoich potrzeb i możliwości działania ze względu na wiek, sytuację ekonomiczną, rodzinną, czy zdrowotną.
- Rozwój lokalny respektować powinien procesy prowadzące do różnicowania grup społecznych i ich potrzeb. Współczesne społeczeństwo to wielość grup oraz ich stałe przekształcanie się. Działaniem strategicznym musi być stałe monitorowanie tych zmian i będących ich wynikiem zachowań mieszkańców. Stąd też omawiany cel bardzo ściśle łączy się z celem 3.3. dotyczącym współpracy władz lokalnych z mieszkańcami w procesie kształtowania polityki rozwoju lokalnego.

C3.2. Aktywne, zintegrowane wspólnoty lokalne oraz silne środowiska lidarskie.

- Rozwój lokalny jest procesem wielopodmiotowym. Przyszłość gminy zależy od tego, na ile mieszkańcy utożsamiają się ze swoją gminą oraz na ile są w stanie wspólnie kreować jej przyszłość.
- Poszukując specyfiki gmin wiejskich warto zwrócić uwagę, że do ich najważniejszych atutów należą silne, często wielopokoleniowo kształtowane relacje między mieszkańcami. Jest to wartość wpisująca się w cel strategiczny C1 a równocześnie determinująca możliwości realizacji wspólnych przedsięwzięć w gminie.

*C3.3. Dogodne warunki dla głębokiej
i trwałej partycypacji
mieszkańców w kreowaniu
rozwoju gminy.*

- Zachodzące procesy społeczne w makroskali wpływają na osłabianie więzi w skali lokalnej. Mieszkańcy gmin wiejskich funkcjonują w szerszych grupach społecznych, w tym kształtowanych w przestrzeni wirtualnej. Rośnie ich mobilność i otwartość na zmianę miejsca zamieszkania. Celem strategii staje się więc zachowanie spójności społeczności lokalnej i utrwalanie więzi mieszkańców z gminą.
- W dobie rosnącej mobilności ludzi dochodzi do przemian struktury społecznej gminy wynikającej z ruchów migracyjnych (głównie napływu nowych mieszkańców). Tworzy to nowe szanse dla gminy, która jest zasilana przez osoby o relatywnie dobrym statusie materialnym. Wiąże się jednak także z wyzwaniem integracji wspólnot lokalnych oraz podtrzymywaniem tożsamości lokalnej, a być może także kształtowaniem społeczności bogatszej kulturowo.
- Jednym z głównych kierunków współczesnego zarządzania na poziomie lokalnym staje się coraz szersze włączanie mieszkańców w procesy rozwoju. Truizmem jest stwierdzenie, że gmina to przede wszystkim jej mieszkańcy. To oni powinni stawać się podmiotem decydującym o kierunkach rozwoju, ale także realnym partnerem realizacji polityki lokalnej.
- Wzmacnianie samorządności lokalnej wymaga wzmacniania świadomości mieszkańców w zakresie ich wpływu na sytuację gminy. Do kluczowych wyzwań strategicznych zaliczyć należy budowanie otwartości zarówno władz lokalnych jak i mieszkańców na dialog i współpracę. Mieszkańcy nie są tylko podmiotem oceniającym gminę i władze lokalne, ale przede wszystkim aktywnym aktorem przemian zachodzących w gminie. Proces tworzenia strategii, w tym wykorzystywanie narzędzi warsztatowych i badań ankietowych jest początkiem kolejnego etapu w pogłębianiu

partycypacji mieszkańców w procesach decyzyjnych w gminie.

- Krzyżanowice – jako gmina wiejska o umiarkowanym potencjale fiskalnym – mają ograniczone możliwości budżetowe; włączanie podmiotów lokalnych, mieszkańców gminy, ale także podmiotów z otoczenia w procesy rozwoju gminy jest warunkiem pomnażania zasobów angażowanych w rozwój gminy. Warto też zauważyć, że podmioty lokalne dysponują innymi – niefinansowymi – zasobami, takimi np. jak lokale z wyposażeniem, które również mogą być wykorzystane jako potencjał do realizacji projektów strategicznych.
- Podstawą zrównoważonego rozwoju gminy – zarówno w aspekcie środowiskowym, jak też kulturowym i społecznym – są odpowiedzialne zachowania mieszkańców. Realizacja celu jest zorientowana na dostarczanie mieszkańcom niezbędnej wiedzy o gminie, wyzwaniach przed nią stojących, roli jednostek w sytuacji gminy. Cel ten wiąże się ściśle z celami operacyjnymi właściwymi dla pierwszego celu strategicznego.

C4. Gmina aktywna w swoim otoczeniu

C4.1. Atrakcyjny wizerunek gminy o historii, tradycjach i walorach przyrodniczych

- Wyjątkowość Krzyżanowic może podnosić rangę gminy w regionie, który ciągle pracuje nad zmianą swojego stereotypowego, przemysłowego, czy poprzemysłowego wizerunku. Historia Krzyżanowic to specyficzna ilustracja złożonych losów Górnego Śląska. To także miejsca, które mogą pretendować do miana symbolicznych przestrzeni regionu.

C4.2. Gmina obecna w regionalnych i transgranicznych sieciach i projektach współpracy

- Strategia jest koncepcją nakierowaną na realizację potrzeb mieszkańców. Jednak ci mieszkańcy funkcjonują w szerokiej, wykraczającej daleko poza granice administracyjne gminy

przestrzeni. Jednym z celów strategii musi być więc budowanie pozycji gminy w otoczeniu.

- Współpraca z otoczeniem otwiera nowe możliwości rozwoju. Możliwa staje się realizacja projektów bardziej złożonych, innowacyjnych, przynoszących nowe wartości gminie i podmiotom zaangażowanym w dany projekt.
- Współpraca jest także warunkiem wykorzystania ważnego waloru gminy, to jest położenia transgranicznego.

5. Kierunki działań na rzecz realizacji celów strategicznych

ISTOTA KIERUNKÓW DZIAŁAŃ

Cele strategiczne i cele operacyjne osiągnąć będą poprzez podejmowanie aktywności w ramach kierunków działań. Kierunki wskazują na preferowane rodzaje działań i projektów, które powinny być wypracowywane i realizowane w możliwie szerokim partnerstwie ze społecznością lokalną oraz różnymi podmiotami funkcjonującymi na terenie gminy. Partnerem strategicznym mogą być także podmioty w otoczeniu, zwłaszcza zaś w otoczeniu powiatowym, subregionalnym i transgranicznym. Zakłada się, że w kolejnych okresach wdrażania strategii, w nawiązaniu do zainteresowania podmiotów partnerskich oraz możliwości pozyskania wsparcia zewnętrznego, będą kreowane kolejne przedsięwzięcia na rzecz realizacji struktury celów. Wśród projektów typowanych do realizacji preferowane będą te, które spełniają poniższe kryteria:

- projekty tworzące najsilniejsze impulsy dla rozwoju lokalnego opisanego w ramach struktury celów,
- projekty realistyczne, to są takie, które cechują niskie koszty lub duże możliwości pozyskania środków na ich realizację,
- projekty, w które włączyć się mogą partnerzy z różnych sektorów, a więc projekty cieszące się wysokim zainteresowaniem podmiotów lokalnych (o czym świadczyć może chęć wzięcia bezpośredniego udziału w realizacji projektu),
- projekty przynoszące stosunkowo szybko odczuwalne pozytywne efekty z ich realizacji,
- projekty, które po wdrożeniu nie będą generowały niewspółmiernie wysokich kosztów utrzymania w stosunku do korzyści społecznych.

Tabela 3 Kierunki działań na rzecz realizacji celów strategicznych i operacyjnych

CELE OPERACYJNE	KIERUNKI
Cel strategiczny C1: Bezpieczna i przyjazna gmina o wyjątkowych walorach zamieszkania	
C1.1. Wysoka jakość środowiska przyrodniczego i przestrzeni gminy	K.1.1. Rozwój infrastruktury technicznej i komunalnej umożliwiającej ekologiczne funkcjonowanie gospodarstw domowych, w tym w szczególności infrastruktury kanalizacyjnej i wodociągowej.

- K.1.2. Wspieranie aktywności mieszkańców w zakresie dbania o środowisko przyrodnicze gminy.
- K.1.3. Wspieranie wdrażania rozwiązań w zakresie gospodarki obiegu zamkniętego, racjonalnego gospodarowania wodą, gospodarki odpadami w gospodarstwach domowych, firmach, gospodarstwach rolnych.
- K.1.4. Wdrażanie rozwiązań poprawiających bezpieczeństwo przestrzeni gminy w kontekście zmian klimatycznych oraz ekstremalnych zjawisk pogodowych (susza, powódzie, upały).
- K.1.5. Wdrażanie energooszczędnych rozwiązań w obiektach publicznych.
- K.1.6. Rozwój i promocja zastosowania rozwiązań niskoemisyjnych i OZE.
- K.1.7. Realizacja działań z zakresu ochrony przeciwpowodziowej.
- K.1.8. Rozwój systemu retencji i działania w zakresie przeciwdziałaniu suszy.
- K.1.9. Promowanie tradycyjnych, ekologicznych form zagospodarowania przestrzeni publicznych (zielona i błękitna infrastruktura) i prywatnych (np. mała retencja, rośliny miododajne, itp.).
- K.1.10. Rekultywacja i przywracanie wartości użytkowych terenów i obiektów zdegradowanych.
- K.1.11. Podtrzymywanie w gminie tradycyjnego charakteru kulturowego i krajobrazowego śląskiej wsi.
- K.1.12. Kształtowanie właściwych postaw mieszkańców gminy w zakresie ładu, porządku i bezpieczeństwa publicznego.

C1.2. Dobra dostępność do usług społecznych w gminie i jej bezpośrednim otoczeniu.

K1.2.1. Działania na rzecz rozwoju publicznych i rynkowych usług wspierających funkcjonowanie rodziny (usługi opiekuńcze i edukacyjne dla dzieci).

- K1.2.2. Podnoszenie dostępności do atrakcyjnych przestrzeni wypoczynku i integracji oraz miejsc rodzinnego spędzania czasu wolnego.
- K1.2.3. Usuwanie barier architektonicznych w przestrzeniach publicznych i obiektach użyteczności publicznej służące poprawie jakości obsługi mieszkańców, w tym osób ze szczególnymi potrzebami.
- K1.2.4. Modernizacja obiektów rekreacyjnych i sportowych.
- K1.2.5. Poprawa dostępności do usług medycznych oraz rozwój profilaktyki zdrowotnej.
- K1.2.6. Rozwój e-administracji.
- K1.2.7. Wdrażanie inteligentnych rozwiązań w zarządzaniu infrastrukturą techniczną i świadczeniu usług publicznych.
- K1.2.8. Podnoszenie dostępności do usług opiekuńczych dla seniorów.
- K1.2.9. Tworzenie warunków do zdrowego stylu życia mieszkańców – podnoszenie świadomości zdrowotnej, działania profilaktyczne, dostępność do usług zdrowotnych w gminie lub w bezpośrednim otoczeniu.
- K1.2.10. Rozwój zrównoważonego transportu integrującego gminę oraz ułatwiającego korzystanie z wyspecjalizowanych usług i udogodnień w ośrodkach miejskich regionu (w tym transport zbiorowy, infrastruktura rowerowa o znaczeniu transportowym).
- K1.2.11. Modernizacja i budowa dróg lokalnych uwzględniająca zmiany w zagospodarowaniu przestrzennym gminy.
- K1.2.12. Poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym.
- K1.2.13. Dalszy rozwój sieci dróg rowerowych.

	K1.2.14. Wsparcie specyficznych rozwiązań transportowych dedykowanych młodzieży, seniorom, osobom o szczególnych potrzebach.
C1.3. Dogodne warunki dla rozwoju budownictwa mieszkaniowego przy zachowaniu walorów środowiska i przestrzeni gminy	K1.3.1. Promowanie walorów gminy jako miejsca przyjaznego dla młodych mieszkańców oraz rodzin. K1.3.2. Promowanie ekologicznych rozwiązań w realizowanym i istniejącym budownictwie mieszkaniowym. K1.3.3. Wsparcie zrównoważonego budownictwa mieszkaniowego, w tym działania na rzecz ograniczenia „rozlewania” zabudowy mieszkaniowej skutkującej zajmowaniem nowych przestrzeni i podwyższaniem kosztów realizacji infrastruktury.
Cel strategiczny C2: Silna gospodarka opierająca się na przedsiębiorczości mieszkańców	
C2.1. Dogodne warunki dla rozwoju lokalnej przedsiębiorczości.	K2.1.1. Tworzenie nowych przestrzeni dla biznesu – tereny i obiekty o korzystnej lokalizacji i wyposażeniu z dostępem do odpowiedniej infrastruktury, w tym kanalizacyjnej, wodnej, energetycznej i drogowej. K2.1.2. Wsparcie młodych mieszkańców w realizacji karier przedsiębiorczych (m. in. mentoring, wspieranie rozwoju pomysłów biznesowych, miejsca dla start-upów) – partnerskie przedsięwzięcia samorządu, szkół, lokalnego biznesu.
C2.2. Atrakcyjna oferta turystyczna i rekreacyjna wykorzystująca unikatową przyrodę, historię, kulturę i tradycje gminy.	K2.2.1. Promowanie Krzyżanowic jako gminy produktów i usług opartych na wysokiej jakości środowiska przyrodniczego (usługi czasu wolnego, produkty lokalne, ekobazar, rozwój sprzedaży on-line itp.). K2.2.2. Wsparcie rozwoju i promowanie turystyki edukacyjnej (z ofertą turystyczną, kulturalną, rekreacyjną) opartej na walorach przyrodniczych, historii, transgranicznym usytuowaniu, śląskich tradycjach, warsztatach tradycyjnego rzemiosła.

	K2.2.3. Rozwój infrastruktury zrównoważonego ruchu turystycznego (w tym ścieżek i dróg rowerowych, szlaków wodnych oraz pieszych wraz z infrastrukturą obsługi turystów) spinających atrakcje gminy oraz włączających gminę w regionalny i transgraniczny system transportowy. K2.2.4. Kreowanie i rozwój cyklicznych wydarzeń tworzących kalendarz wydarzeń o znaczeniu ponadlokalnym skoordynowanych z programem wydarzeń w subregionie zachodnim. K2.2.5. Wzbogacanie treści i formy systemu informacji turystycznej z uwzględnieniem nowych technologii – oznakowanie kolejnych atrakcji, publikacje, informacja w przestrzeni realnej i wirtualnej, itp.
C2.3. Rosnące kwalifikacje mieszkańców umożliwiające realizację karier zawodowych i przedsiębiorczych.	K2.3.1. Wspieranie powstawania w gminie miejsc pracy dla osób o wyższych kwalifikacjach. K2.3.2. Wzmacnianie współpracy pomiędzy lokalnym biznesem a instytucjami szkoleniowo-edukacyjnymi w gminie i w otoczeniu.

Cel strategiczny C3: Mieszkańcy siłą przemian strategicznych w gminie

C3.1. Wysoki poziom aspiracji oraz kompetencji cywilizacyjnych mieszkańców.	K3.1.1. Rozwój usług umożliwiających odkrywanie i rozwijanie talentów i zainteresowań mieszkańców w różnym wieku – w tym talenty artystyczne, sportowe, naukowe. K3.1.2. Wspieranie współpracy placówek edukacyjnych i sektora pozarządowego w tworzeniu oferty kreatywnego spędzania czasu wolnego. K3.1.3. Rozwój dostępności dzieci i młodzieży do doradztwa zawodowego. K3.1.4. Wspieranie udziału szkół w projektach współpracy z otoczeniem – np. wymiana uczniów, wizyty w podmiotach edukacyjnych, naukowych i kulturalnych z ofertą kontynuacji edukacji lub zdobywania zawodu, udział w prestiżowych konkursach, itp.
---	---

K3.1.5. Promowanie sukcesów mieszkańców – biznesowych, kulturalnych, naukowych, sportowych i in.

K3.1.6. Wspieranie mieszkańców w korzystaniu z nowoczesnych technologii cyfrowych, w tym e-usług.

C3.2. Aktywne, zintegrowane wspólnoty lokalne oraz silne środowiska lidarskie.

K3.2.1. Promowanie dobrych wzorców aktywności społecznej oraz liderów lokalnych a także pomoc w upowszechnianiu dobrych praktyk.

K3.2.2. Wspieranie realizacji partnerskich projektów integrujących wspólnoty lokalne.

K3.2.3. Wspieranie działań mieszkańców w zakresie pielęgnowania dziedzictwa kulturowego, w tym inicjatyw związanych z regionalizmem i historią poszczególnych miejscowości gminy.

C3.3. Dogodne warunki dla głębokiej i trwałej partycypacji mieszkańców w kreowaniu rozwoju gminy.

K3.3.1. Edukacyjne i doradcze wspieranie sektora pozarządowego.

K3.3.2. Poprawa dostępu do informacji oraz możliwości wykorzystania funduszy unijnych przez sektor pozarządowy.

K3.3.3. Wsparcie dla aktywnych organizacji pozarządowych w pozyskiwaniu miejsca i środków na realizację projektów.

K3.3.4. Doskonalenie mechanizmów i narzędzi dialogu społecznego oraz partycypacji mieszkańców w zarządzaniu gminą.

K3.3.5. Wdrażanie nowych technicznych i organizacyjnych narzędzi zachęcających młodych mieszkańców do włączania się w kreowanie rozwoju gminy.

Cel strategiczny C4: Gmina aktywna w swoim otoczeniu

C4.1. Atrakcyjny wizerunek gminy o wyjątkowej historii, tradycjach i walorach przyrodniczych.

K4.1.1. Promowanie wielokulturowej śląskości Krzyżanowic – historii rodów, osobistości, wyjątkowych tradycji.

K4.1.2. Wprowadzanie Krzyżanowic do publikacji naukowych, informatorów, przewodników i innych regionalnych baz wiedzy.

C4.2. Gmina obecna w regionalnych i transgranicznych sieciach i projektach współpracy.

K4.2.1. Wspieranie udziału podmiotów lokalnych w projektach transgranicznych, subregionalnych i regionalnych, szczególnie projektów kulturalnych, edukacyjnych, badawczych, promocyjnych.

K4.2.2. Współpraca z sąsiednimi gminami w Polsce i w Czechach w zakresie tworzenia oferty produktów i usług opierających się na wykorzystaniu lokalnych walorów przyrodniczych i kulturowych.

K4.2.3. Wspieranie przedsięwzięć realizowanych w ramach Lokalnej Grupy Działania Morawskie Wrota.

6. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia

Poniżej przedstawiono kluczowe, oczekiwane rezultaty działań wynikających z określonych kierunków wraz z podstawowymi wskaźnikami ich osiągnięcia i kierunkiem zmiany monitorowanego wskaźnika.

Tabela 4 Oczekiwane rezultaty i wskaźniki osiągnięcia

Oczekiwane rezultaty działań	Kluczowe wskaźniki osiągnięcia	Kierunek zmiany wskaźnika
C1. Bezpieczna i przyjazna gmina o wyjątkowych walorach zamieszkania	- Wysoka atrakcyjność gminy, - Poszerzenie oferty spędzania czasu wolnego dla mieszkańców - Rozwój infrastruktury technicznej, w tym ochrony środowiska, adekwatny do potrzeb mieszkańców	Liczba mieszkańców w gminie
	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	Wzrost
	Udział ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej	Spadek
C2. Silna gospodarka opierająca się na przedsiębiorczości mieszkańców	- Podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej gminy - Wzmocnienie potencjału gospodarczego - Rozwój potencjału lokalnego sektora MŚP	Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 1000 mieszkańców
	Liczba osób bezrobotnych na 100 osób w wieku produkcyjnym	Wzrost
	Podmioty gospodarcze wpisane do rejestru REGON na 1000 mieszkańców	Spadek
C3. Mieszkańcy siłą przemian strategicznych w gminie	- Poprawa aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców, - Zmniejszenie skali potrzeb systemu	Liczba osób wymagających wsparcia systemu pomocy społecznej
	Liczba / liczebność grup artystycznych w gminie	Wzrost

	pomocy społecznej, • Wzrost aktywności organizacji pozarządowych,	Liczba NGO działających w gminie	Wzrost
C4. Gmina aktywna w swoim otoczeniu	• Wysoka atrakcyjność gminy • Wysoka sprawność administracji samorządowej	Wartość środków zewnętrznych pozyskanych na realizację projektów rozwojowych	Wzrost
		Liczba projektów samorządowych realizowanych z partnerami	Wzrost

Źródło: opracowanie własne

7. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy

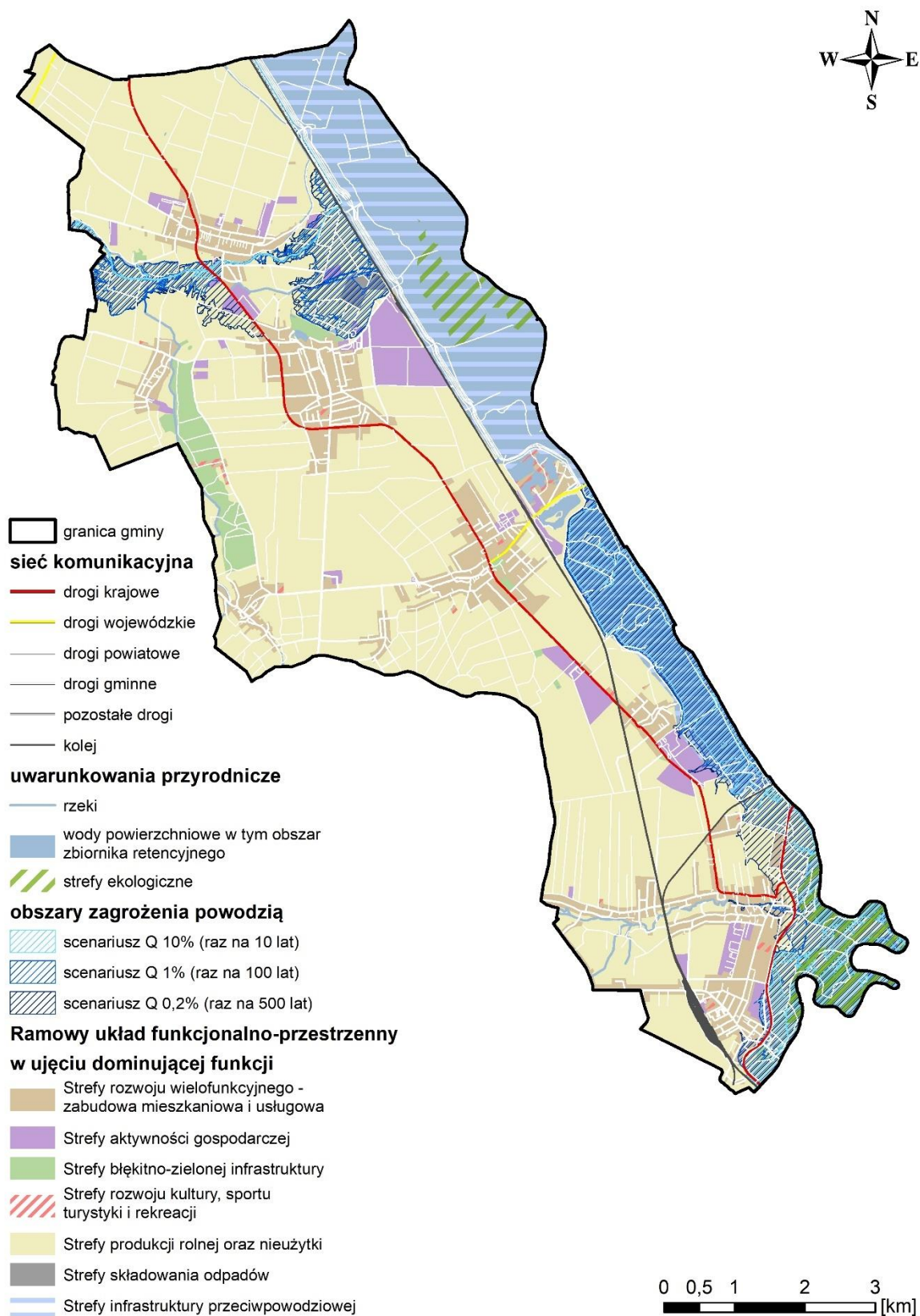
Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Krzyżanowice określono na podstawie analizy Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy² oraz z uwzględnieniem wizji rozwoju gminy oraz wyznaczonych celów oraz kierunków działań. Ramowy układ ma charakter koncepcyjny i nie przesądza on o przeznaczeniu terenu. Ostateczne rozstrzygnięcia w tym zakresie dokonywane są w odpowiednich dokumentach z zakresu planowania przestrzennego, w tym w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz odpowiednich planach miejscowych gminy Krzyżanowice.

W ramowym modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy wskazano typy obszarów o dominujących funkcjach:

- rozwoju wielofunkcyjnego - zabudowy mieszkaniowej i usługowej,
- aktywności gospodarczej,
- błękitno-zielonej infrastruktury,
- kultury, sportu, turystyki i rekreacji,
- produkcji rolnej oraz nieużytki,
- składowania odpadów,
- strefy ekologiczne,
- strefy zagrożenia powodziowego i infrastruktury przeciwpowodziowej,
- główne sieci infrastruktury komunikacyjnej.

² UCHWAŁA NR XLIX/70/2022 RADY GMINY KRZYŻANOWICE z dnia 24 listopada 2022 r. w sprawie uchwalenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Krzyżanowice

Rysunek 3 Ramowy układ funkcjonalno-przestrzenny gminy Krzyżanowice.

Źródło: opracowanie własne

8. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie

Mając na względzie ramowy układ modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej oraz wizję rozwoju oraz cele i kierunki rozwoju gminy należy wskazać grupę rekomendacji i ustaleń do lokalnej polityki przestrzennej mające wzmocnić skuteczność i efektywność realizacji strategii. Polityka przestrzenna gminy Krzyżanowice powinna uwzględniać:

- prowadzenie polityki przestrzennej w oparciu o zasadę zrównoważonego rozwoju,
- realizację inwestycji w sposób ograniczający ich potencjalny negatywny wpływ na środowisko,
- realizacja infrastruktury obiektów publicznych umożliwiających dostęp dla osób o ograniczonej sprawności,
- kształtowanie polityki przestrzennej z uwzględnieniem bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę,
- kształtowanie przestrzeni gminy umożliwiającej realizację funkcji o charakterze rekreacyjnym i turystycznym,
- promowanie stosowania rozwiązań niskoemisyjnych oraz odnawialnych źródeł energii,
- badanie pojemności terenów oraz dostosowywanie działań do charakteru obszarów,
- realizacja infrastruktury drogowej poprawiającej poziom bezpieczeństwa w ruchu drogowym, ruchu pieszych i ruchu rowerowego,
- rozwój systemu retencji z uwzględnieniem działań zapobiegających suszy,
- ograniczanie zabudowy w strefie zagrożenia powodziowego,
- ograniczenie działań inwestycyjnych na obszarach zielonych, w szczególności o wysokich walorach przyrodniczych i rolniczych.

9. Uwarunkowania wynikające z polityk rozwoju w tym obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa wraz z zakresem planowanych działań i lokalne obszary strategicznej interwencji

Uwarunkowania regionalne i krajowe dla strategii rozwoju gminy Krzyżanowice zawierają główne dokumenty strategiczne określające politykę rozwoju województwa śląskiego i kraju w perspektywie 2030 roku, takie jak:

- Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 roku),
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030,
- Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” – Zielone Śląskie.

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (SOR) wyznacza jako cel generalny do 2030 roku „tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym”. Celami szczegółowymi wskazanymi w SOR są:

- trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną,
- rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony,
- skuteczne Państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu.

Polityka Państwa w odniesieniu do wymiaru terytorialnego określa dokument pn. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego. Jako główny cel uznano w nim „efektywne wykorzystanie endogenicznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju, co stworzyć będzie warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiągnięciu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym”. Jako cele szczegółowe zostały wskazane:

- zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym,
- wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych,
- podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie.

W polityce rozwoju województwa śląskiego wyrażonej w dokumencie pt. Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” – Zielone Śląskie zdefiniowano cele oraz kierunki działań. Cele rozwoju województwa śląskiego obejmują :

- Cel strategiczny: Województwo śląskie regionem odpowiedzialnej transformacji gospodarczej.
 - Cel operacyjny: Konkurencyjna gospodarka.
 - Cel operacyjny: Innowacyjna gospodarka.
 - Cel operacyjny: Silna lokalna przedsiębiorczość.
- Województwo śląskie regionem przyjaznym dla mieszkańca.
 - Cel operacyjny: Wysoka jakość usług społecznych, w tym zdrowotnych.
 - Cel operacyjny: Aktywny mieszkaniac.
 - Cel operacyjny: Atrakcyjny i efektywny system edukacji i nauki.
- Cel strategiczny: Województwo śląskie regionem wysokiej jakości środowiska i przestrzeni.
 - Cel operacyjny: Wysoka jakość środowiska.
 - Cel operacyjny: Efektywna infrastruktura.
 - Cel operacyjny: Atrakcyjne warunki zamieszkania, kompleksowa rewitalizacja, zapobieganie i dostosowanie do zmian klimatu.
- Cel strategiczny: Województwo śląskie regionem sprawnie zarządzanym.
 - Cel operacyjny: Zrównoważony rozwój terytorialny.
 - Cel operacyjny: Aktywna współpraca z otoczeniem i kreowanie silnej marki regionu.
 - Cel operacyjny: Nowoczesna administracja publiczna.

Istotny elementem strategii regionalnej jest również określenie procesów rozwoju w wymiarze przestrzennym. Zgodnie ze strategią województwa „subregiony zorganizowane są wokół aglomeracji miejskiej o znaczeniu krajowym, która jest zasilana przez swoje bezpośrednie otoczenie funkcjonalne oraz wspomagana przez lokalne ośrodki rozwoju.” W tym aspekcie gmina Krzyżanowice zlokalizowana jest w subregionie zachodnim z centrum w Aglomeracji Rybnickiej.

W strategii regionalnej wskazuje się, że obszary wiejskie w województwie poza użytkami rolnymi oraz znaczną liczbą ludności utrzymującej się z pracy w rolnictwie cechują się również rozwojem działalności w zakresie agroturystyki, turystyki, rybactwa oraz pozarolniczych usług dla społeczności lokalnej i turystów. Ponadto w regionie występują również gminy wiejskie, gdzie znaczny procent obszaru został zdegradowany i przekształcony w skutek eksploatacji górniczej. Wiele z terenów rolniczych utraciło swe funkcje poprzez ulokowanie na nich, bądź w pobliżu, działalności wydobywczej. Mieszkańcy tych gmin w głównej mierze utrzymują się z pracy w górnictwie bądź branżach

okołogórnicznych. Wśród kluczowych potencjałów subregionu zachodniego, które są istotne z punktu wyzwań i potencjałów gminy Krzyżanowice, wskazać można:

- współpracę transgraniczną z silnymi więziami gospodarczymi,
- bogaty potencjał kulturalny i dziedzictwo historyczne; silne tradycje, nowe aktywności w dziedzinie kultury,
- wysoki potencjał produkcji rolnej,
- położenie na przebiegu istotnego korytarza transportowego – Brama Morawska,
- bioróżnorodność środowiska oraz duży udział terenów zielonych.

Wyzwaniami tego obszaru są natomiast:

- dywersyfikacja struktury gospodarczej obszaru,
- poprawa jakości środowiska w szczególności powietrza i wód powierzchniowych,
- poprawa bezpieczeństwa powodziowego oraz przeciwdziałanie skutkom suszy,
- wzrost poziomu przedsiębiorczości mieszkańców,
- rozwój produktu turystycznego oraz infrastruktury turystycznej w oparciu o potencjał turystyczny i kulturowy subregionu,
- podniesienie jakości dróg,
- wzmocnienie aktywności społecznej mieszkańców i rozwój społeczeństwa obywatelskiego.

Strategii wyznaczono również obszary szczególnie ważne z punktu widzenia zidentyfikowanych wyzwań rozwojowych województwa tzw. Obszary Strategicznej Interwencji w ujęciu tematycznym (OSI). Wskazane w Strategii Rozwoju Województwa cele i kierunki stanowią ramy do formułowania celów i kierunków działań dla rozwoju gminy.

Gmina planuje również podejmować działania wpisujące się w kierunki działań określone w strategii regionalnej, w tym w szczególności adresowane do OSI.

W odniesieniu do gminy Krzyżanowice wskazać tu należy OSI:

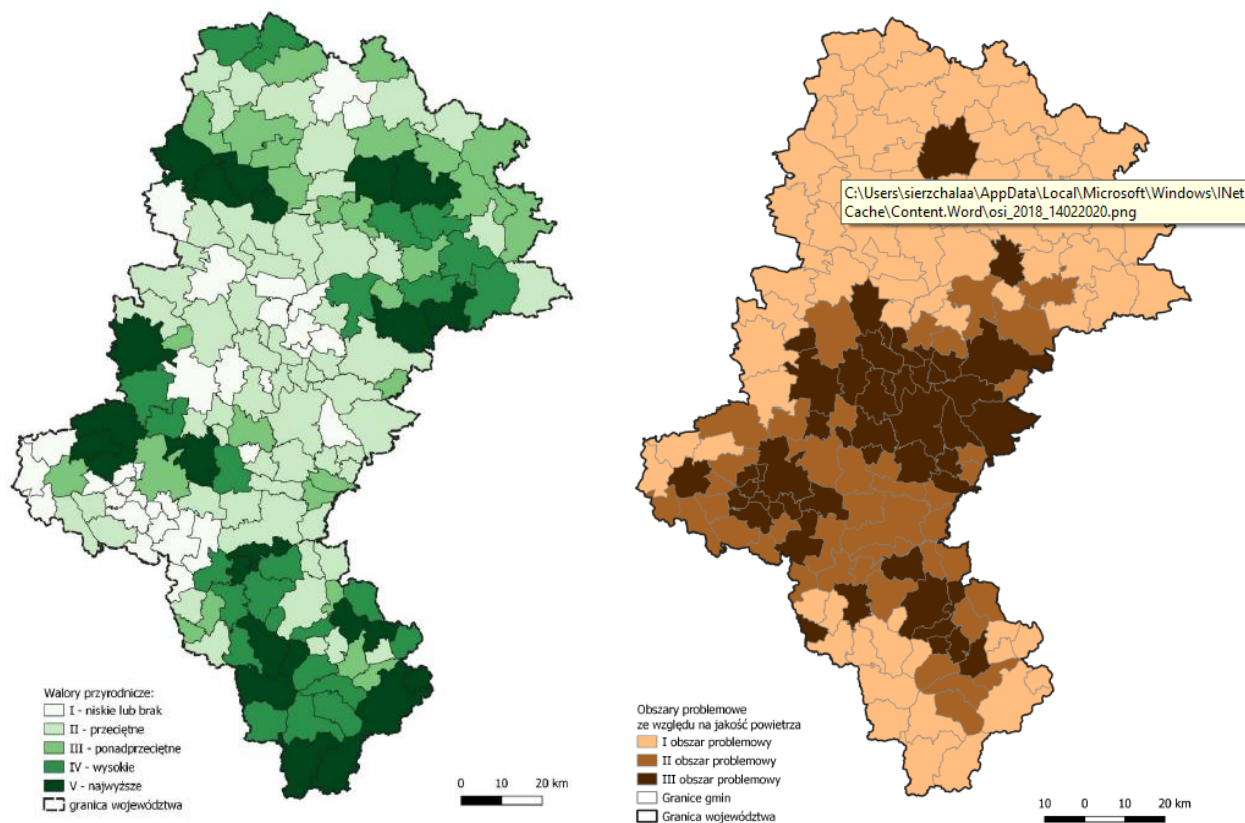
- obszary cenne przyrodniczo - obszar o charakterze konkurencyjnym,
- gminy z problemami środowiskowymi w zakresie jakości powietrza – obszar problemowy.

Zgodnie ze strategią województwa wyzwaniem OSI - obszary cenne przyrodniczo jest ochrona różnorodności biologicznej i georóżnorodności, poprawa stosunków wodnych i ochrona siedlisk wodno-błotnych na obszarach chronionych oraz zwiększenie drożności korytarzy ekologicznych. Istotne będzie również programowanie i prowadzenie na tych

terenach zrównoważonej polityki rozwoju, godzącej interesy ochrony przyrody z rozwojem gospodarczym tych obszarów, ukierunkowanym na wykorzystanie lokalnych potencjałów.

W zakresie OSI gminy z problemami środowiskowymi w zakresie jakości powietrza w dokumencie regionalnym wskazuje się, że powietrze na terenie województwa śląskiego jest silnie zanieczyszczone. Skala problemu oraz ograniczone środki na poprawę jakości powietrza powodują potrzebę koncentracji działań, by maksymalnie i efektywnie wykorzystać wsparcie. Główną przyczyną złej jakości powietrza w województwie śląskim jest emisja z indywidualnego ogrzewania budynków mieszkalnych (bytowo-komunalna). Znacznie mniejszy wpływ na jakość powietrza ma emisja przemysłowa i liniowa. Największym wyzwaniem stojącym przed województwem na najbliższe lata jest ograniczenie niskiej emisji, gdyż to ona w największym stopniu odpowiada za przekroczenia norm jakości powietrza. Pożądane jest wsparcie rozbudowy sieci ciepłowniczej oraz włączenie w nią możliwie największej liczby budynków mieszkalnych, jak również generowania i wdrażania innowacji ograniczających negatywny wpływ na środowisko. Gminy ze swojej strony muszą podjąć wyzwanie egzekwowania przepisów tzw. „uchwały antysmogowej”.

Rysunek 4 Obszary Strategicznej Interwencji w strategii województwa śląskiego

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”

Tabela 5 Uwzględnienie regionalnych kierunków adresowanych do OSI w celach rozwoju gminy.

Cele rozwoju gminy	OSI – obszary cenne przyrodniczo	OSI – gminy z problemami środowiskowymi w zakresie jakości powietrza
C1. Bezpieczna i przyjazna gmina o wyjątkowych walorach zamieszkania	X	X
C2. Silna gospodarka opierająca się na przedsiębiorczości mieszkańców	X	X
C3. Mieszkańcy siłą przemian strategicznych w gminie	X	X
C4. Gmina aktywna w swoim otoczeniu	X	X

Źródło: opracowanie własne

10. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

Instytucją odpowiedzialną za wdrażanie strategii rozwoju będzie Urząd Gminy Krzyżanowice.

Do jego kluczowych zadań w tym zakresie należy:

- przygotowanie programów, planów i projektów,
- monitorowanie realizacji strategii i projektów,
- budowanie partnerstw na rzecz realizacji strategii
- prowadzenie działań informacyjnych oraz partycypacyjnych włączających mieszkańców w proces współzrządzenia rozwojem gminy.

Realizacji strategii służyć będą projekty przygotowywane przez Gminę Krzyżanowice i jednostki podległe. Projekty te powinny zostać opracowane i wyselekcjonowane przez odpowiednie komórki Urzędu Gminy i ujęte w corocznym programie wdrażania strategii.

Program ten powinien zostać opracowany po przyjęciu strategii i powinien zawierać listę:

- projektów realizacyjnych zarówno gotowych do wdrożenia oraz projektów, które są kontynuowane z okresu wcześniejszego,
- projektów koncepcyjnych, które należy przygotować lub rozpocząć przygotowywania w najbliższym roku.

Ponadto samorząd gminy Krzyżanowice będzie wspierał i inicjował współpracę z partnerami społeczno-gospodarczymi w zakresie podejmowanych przez nich działań ukierunkowanych na osiągnięcie celów rozwoju gminy.

Poza w/w programem wdrażania kluczowymi dokumentami wykonawczymi będą plany i programy, których przygotowanie ustawowo jest nałożone na samorząd gminy, w tym w szczególności w obszarze polityki społecznej, środowiska, planowani przestrzennego. Ponadto biorąc pod uwagę potencjały i wyzwania gminy dokumentami wykonawczymi powinny być dokumenty z zakresu:

- rozwoju turystyki,
- gospodarki niskoemisyjnej,
- rozwoju lokalnej przedsiębiorczości,
- rozwoju społeczeństwa obywatelskiego.

Dokumenty wdrożeniowe, jeśli ich struktura nie jest uregulowana przez przepisy prawa, powinny zawierać:

- kluczowe wyzwania gminy Krzyżanowice w zakresie danego obszaru tematycznego,
- cele szczegółowe oraz typy interwencji planowanych do podjęcia przez samorząd gminy,
- projekty wdrożeniowe do realizacji.

Proces monitorowania i ewaluacji jest procesem ukierunkowanym na poprawę, skuteczność i efektywność wdrażania strategii rozwoju gminy Krzyżanowice i powinien on obejmować w głównej mierze gromadzenie i analizę informacji i danych pozwalających na ocenę:

- zmian w potencjałach i deficytach gminy,
- stopnia skuteczności i efektywności realizowanych projektów wdrożeniowych,
- identyfikację procesów w otoczeniu lokalnym, regionalnym, krajowym i europejskim stwarzających nowe szanse dla gminy.

Informacje zgromadzone w toku monitorowania strategii posłużą do sformułowania elementów corocznego Raportu o stanie gminy. Ponadto w roku 2026 powinna być przeprowadzona okresowa ewaluacja strategii. W oparciu o raport z tej ewaluacji Wójt Gminy Krzyżanowice podejmie decyzję o ewentualnej aktualizacji strategii. W przypadku wystąpienia istotnych zjawisk wpływających na możliwości realizacji Wójt będzie mógł podjąć decyzję o nadzwyczajnej ewaluacji celem oceny konieczności podjęcia prac aktualizacyjnych, np. w zakresie dostosowania strategii gminy do zmienionych dokumentów krajowych czy regionalnych.

11. Ramy finansowe i źródła finansowania

Realizacja strategii rozwoju gminy Krzyżanowice wymagać będzie zaangażowania odpowiednich środków finansowych i aktywności partnerów społeczno-gospodarczych. Biorąc pod uwagę, że zarówno proces przygotowania dokumentu jak i jego przyszłe wdrażanie oparte jest o zasadę partnerstwa to środki własne samorządu gminy będą jednym z wielu źródeł finansowania i współfinansowania projektów realizacyjnych.

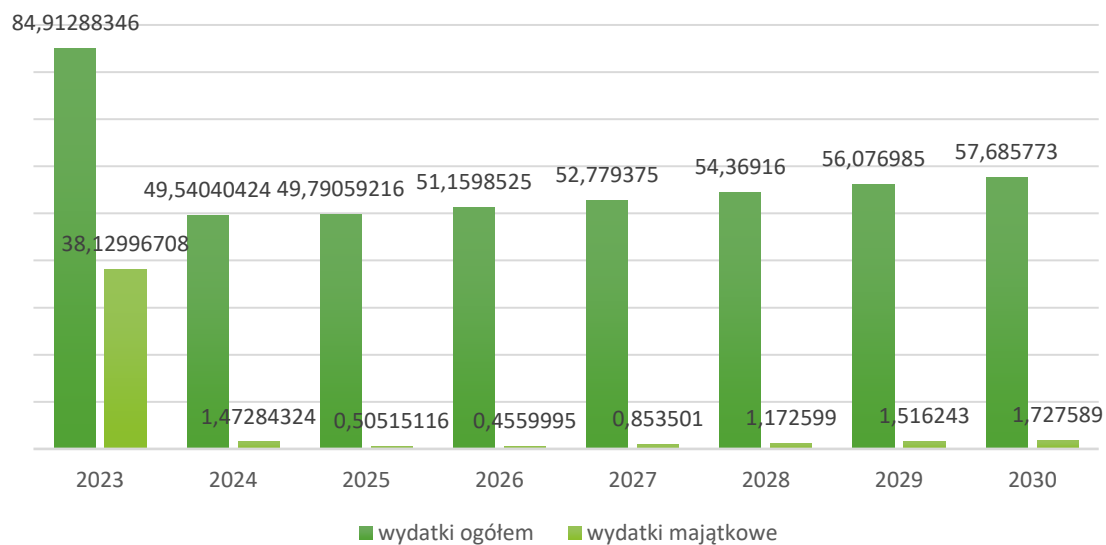
Do kluczowych źródeł finansowania wdrażania strategii rozwoju gminy zaliczyć należy:

- budżet województwa śląskiego,
- budżet powiatu raciborskiego,
- budżet państwa, w tym m.in. środki celowe w ministerstwach,
- budżet Unii Europejskiej – w ramach nowego okresu, tj. 2021-2027, w tym z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Sprawiedliwej Transformacji,
- fundusze celowe, w tym m.in.: z Narodowego i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Banku Gospodarstwa Krajowego,
- środki prywatne pochodzące od podmiotów gospodarczych, NGO oraz mieszkańców realizujących własne inwestycje i działania, w tym również w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego.

W oparciu o Wieloletnią Prognozę Finansową³ szacuje się, że ramy finansowania ze środków samorządu gminy (łącznie w latach 2023-2030) będą kształtowały się na poziomie wydatków ogółem w kwocie 456,3 mln zł, w tym – wydatki majątkowe: 45,8 mln zł.

³ Uchwała Nr L/74/2022 Rady Gminy Krzyżanowice z dnia 22 grudnia 2022 roku

Rysunek 5 Szacunkowe ramy finansowe realizacji strategii w ramach wydatków Gminy Krzyżanowice do roku 2030 w mln zł

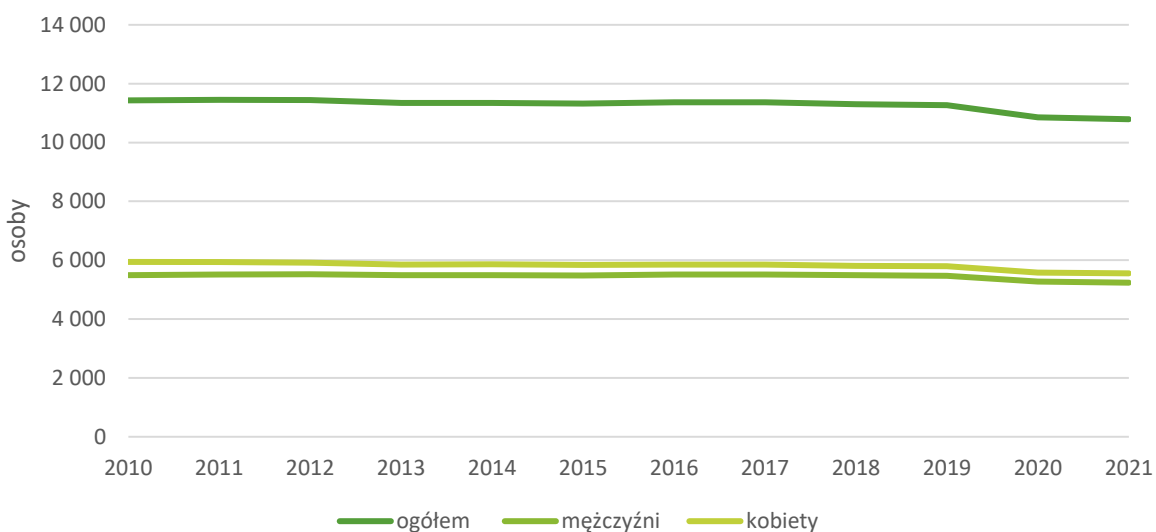
Źródło: opracowanie podstawie WPF

Aneks 1.

Kluczowe informacje ilościowe cechujące gminę Krzyżanowice.

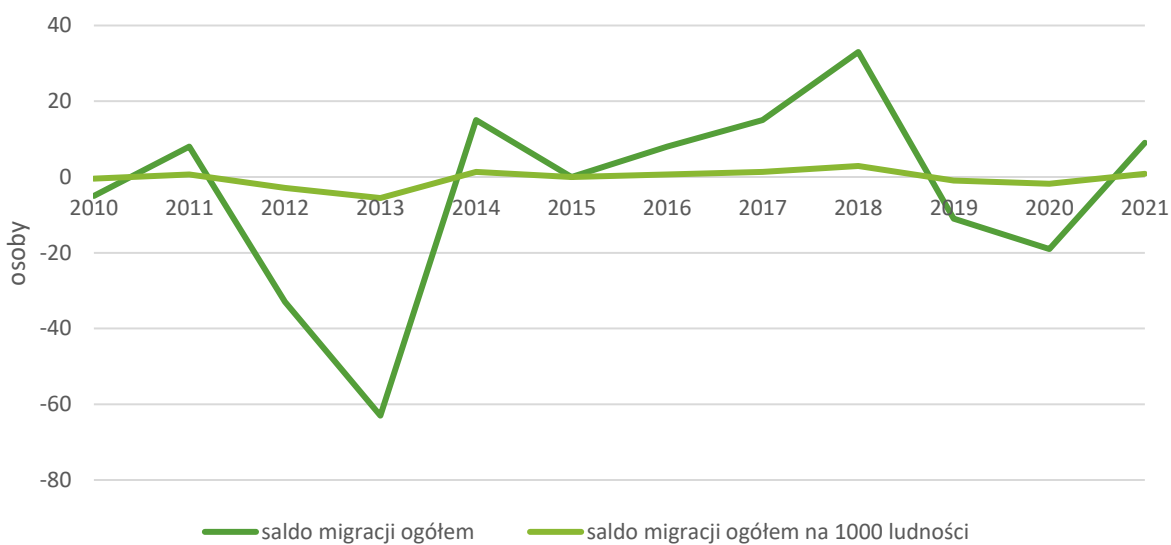
Zmiany kluczowych wskaźników.

Liczba mieszkańców gminy

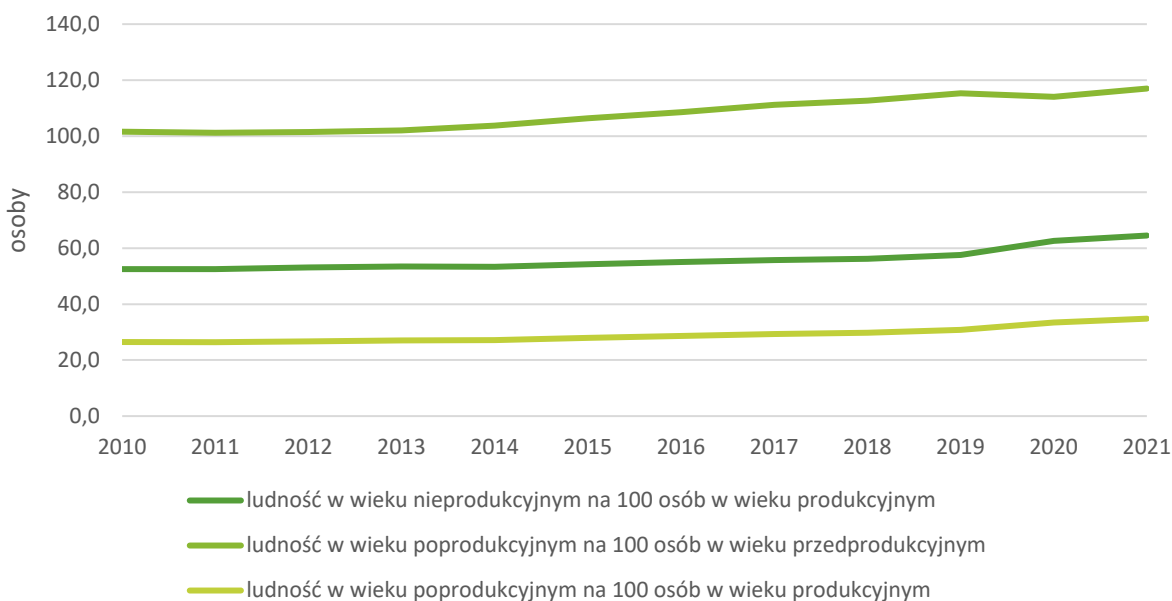
Źródło: opracowanie na podstawie danych GUS

Migracje na pobyt stały

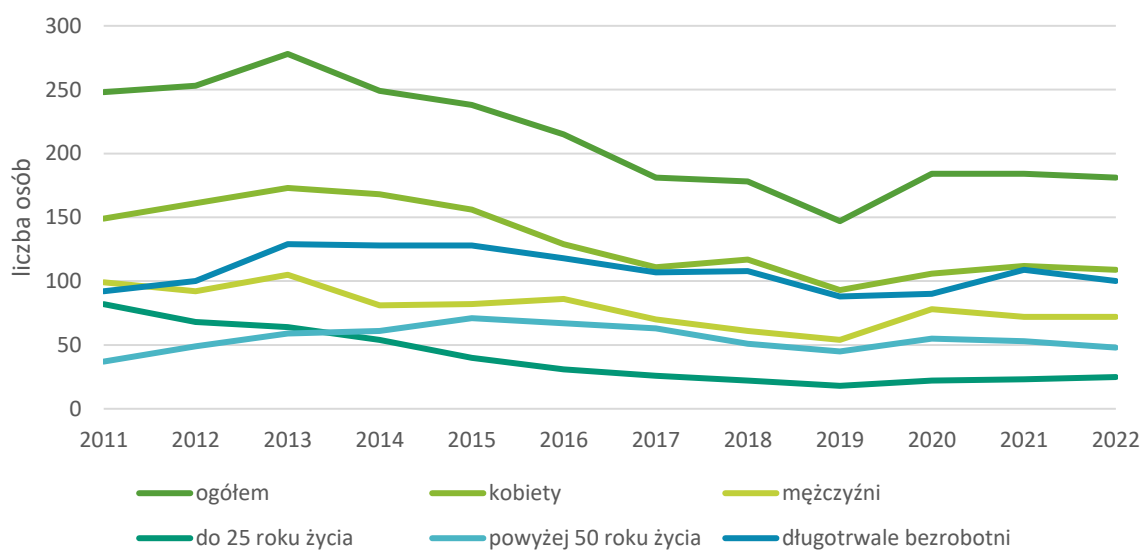
Źródło: opracowanie na podstawie danych GUS

Wskaźniki obciążenia demograficznego

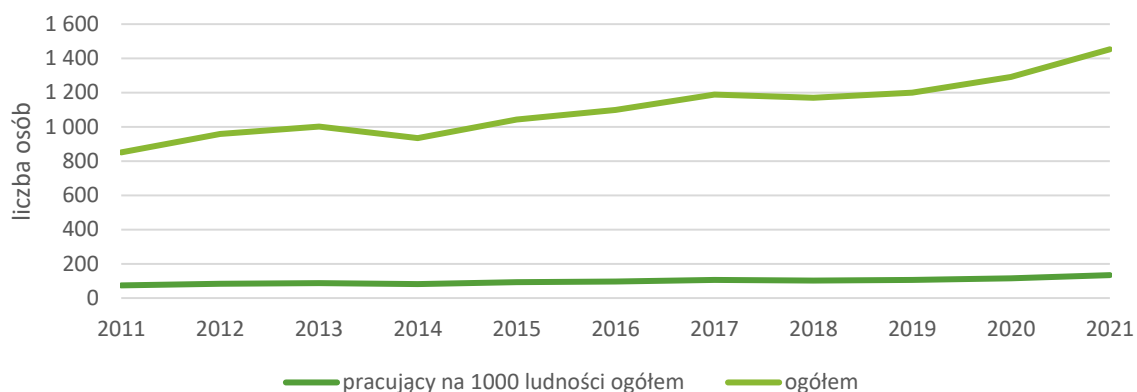
Źródło: opracowanie na podstawie danych GUS

Bezrobotni zarejestrowani

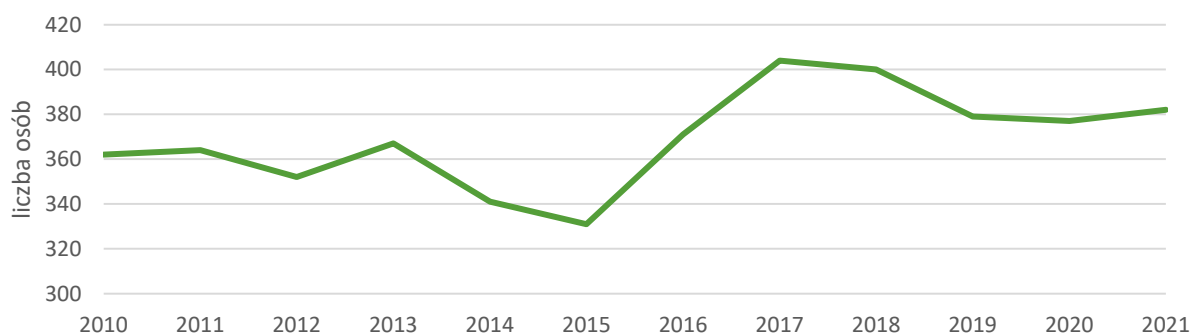
Źródło: opracowanie na podstawie danych GUS

Pracujący

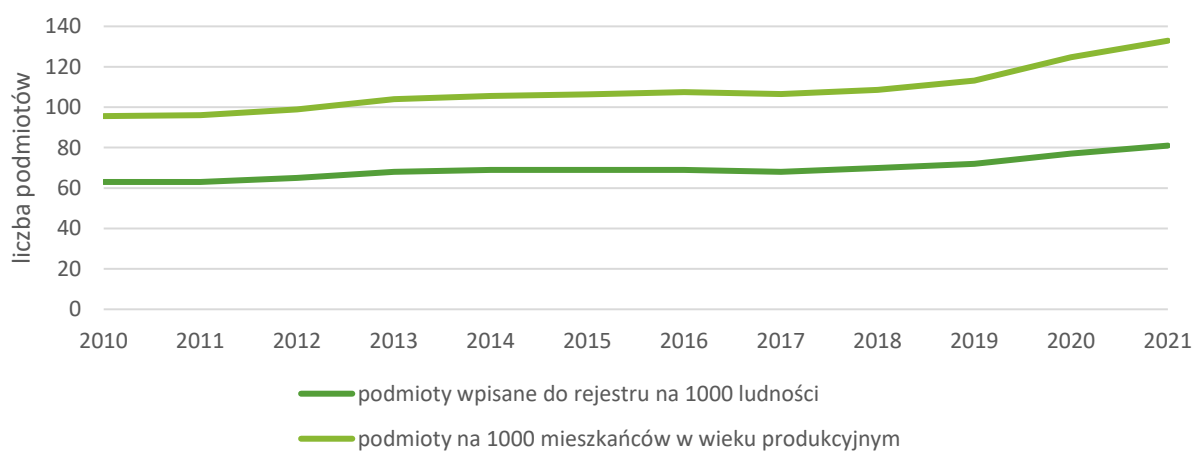
Źródło: opracowanie na podstawie danych GUS

Wychowanie przedszkolne

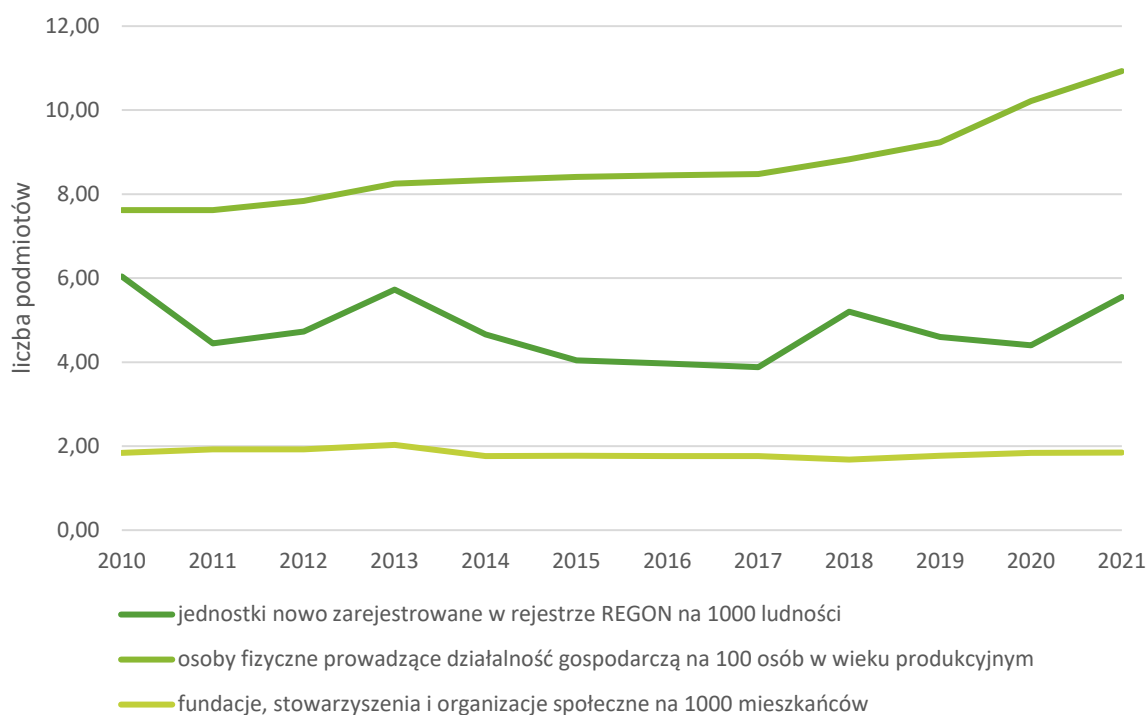
Źródło: opracowanie na podstawie danych GUS

Podmioty gospodarcze w gminie

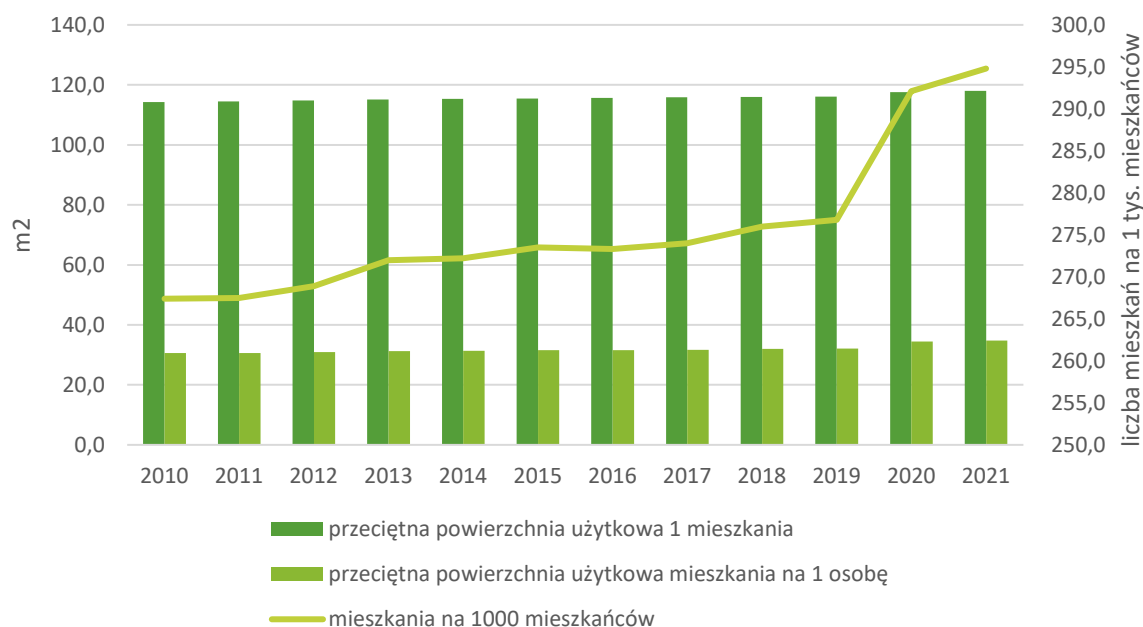
Źródło: opracowanie na podstawie danych GUS

Podmioty gospodarcze w gminie

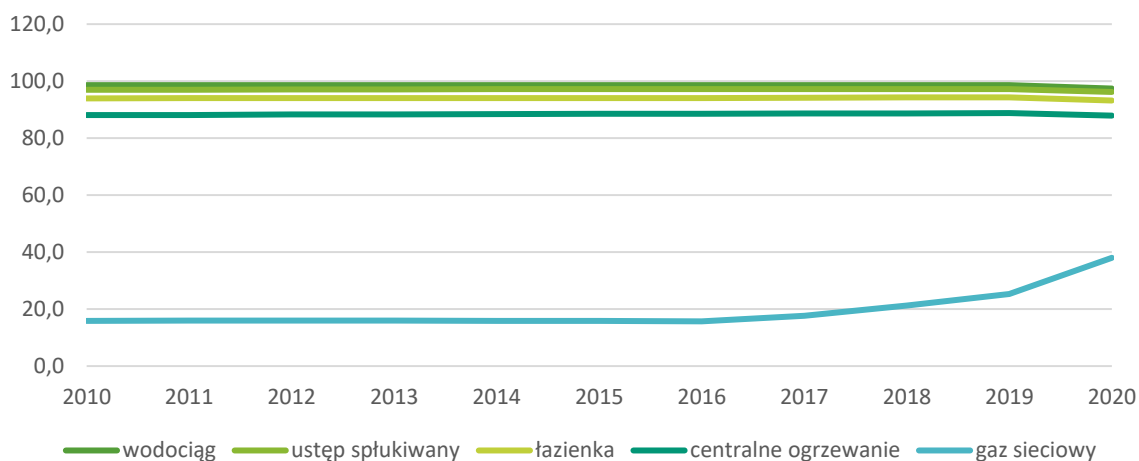
Źródło: opracowanie na podstawie danych GUS

Zasoby mieszkaniowe - wskaźniki

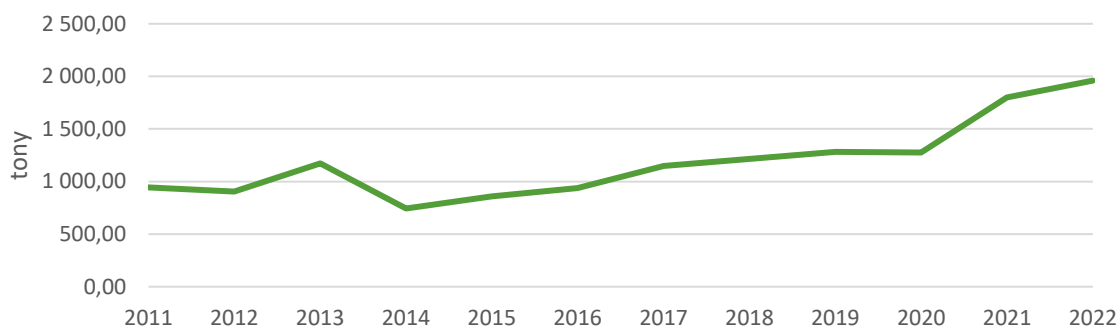
Źródło: opracowanie na podstawie danych GUS

Wyposażenie mieszkań w instalacje - w % ogółu mieszkań

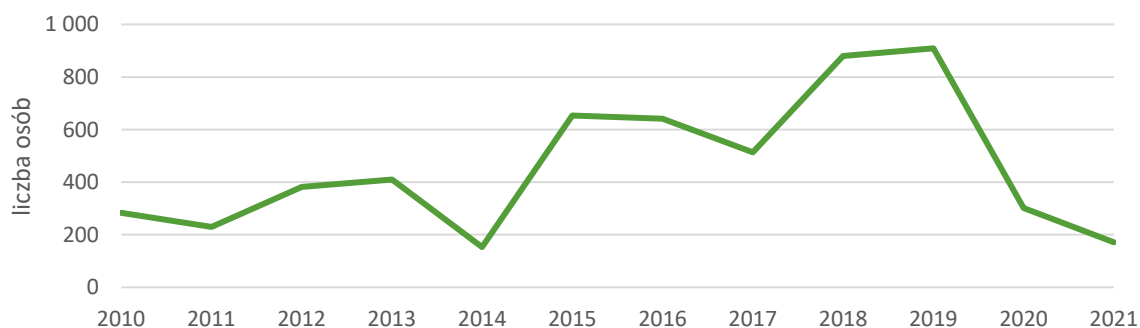
Źródło: opracowanie na podstawie danych GUS

Zmieszane odpady zebrane w ciągu roku

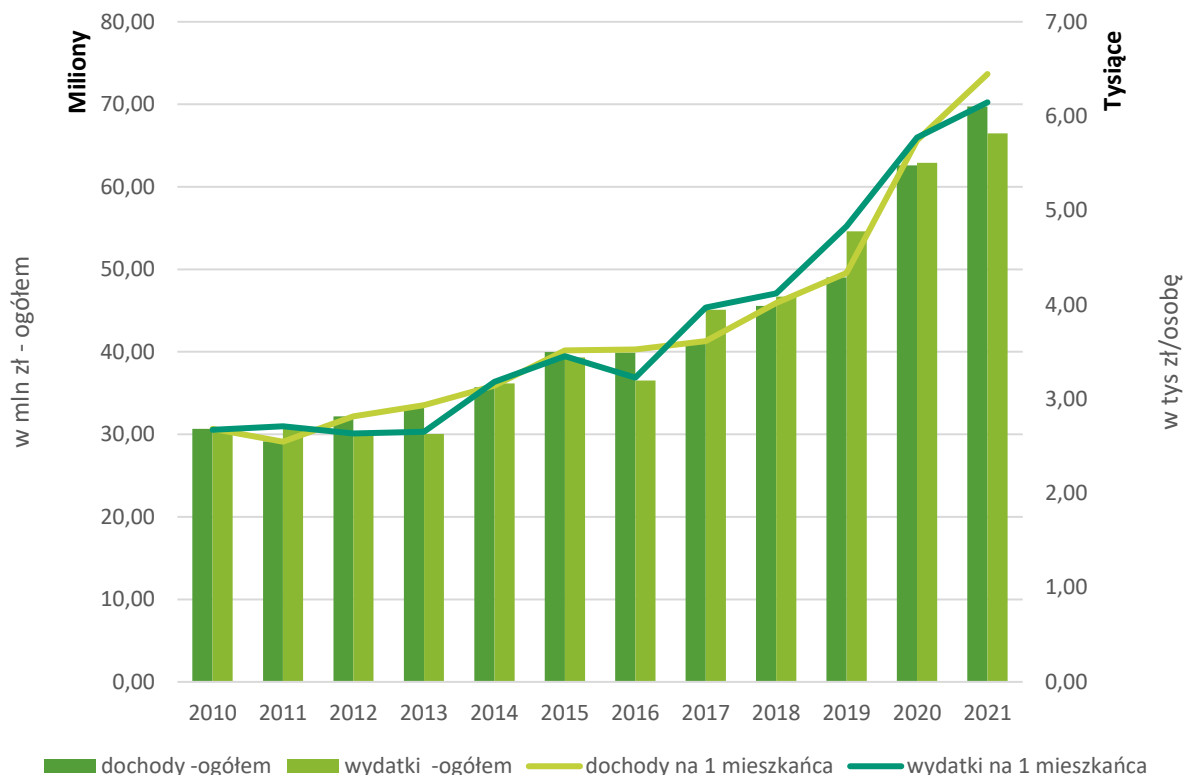
Źródło: opracowanie na podstawie danych GUS

Noclegi udzielone turystom zagranicznym (niezryzydentom) w turystycznych obiektach noclegowych

Źródło: opracowanie na podstawie danych GUS

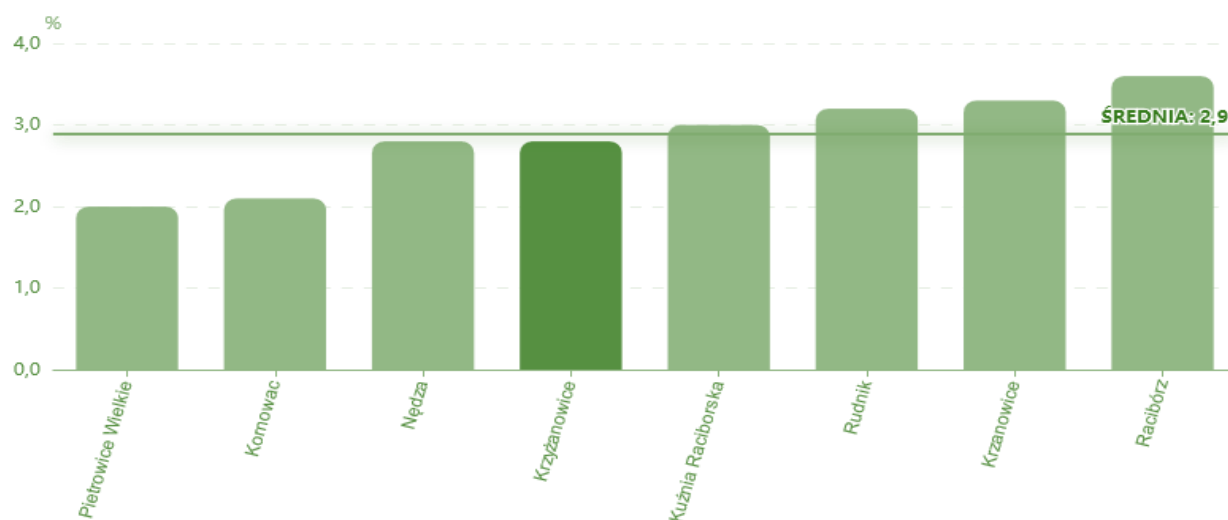
Dochody i wydatki z budżetu gminy

Źródło: opracowanie na podstawie danych GUS

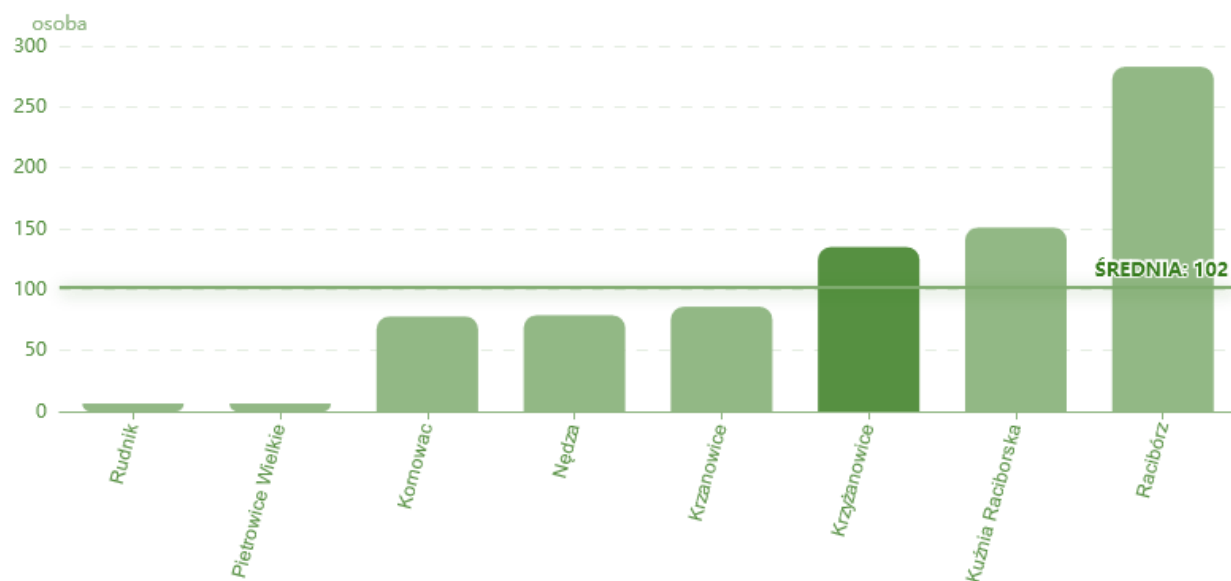
Gmina Krzyżanowice na tle gmin powiatu raciborskiego

Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym [%] w 2021r.

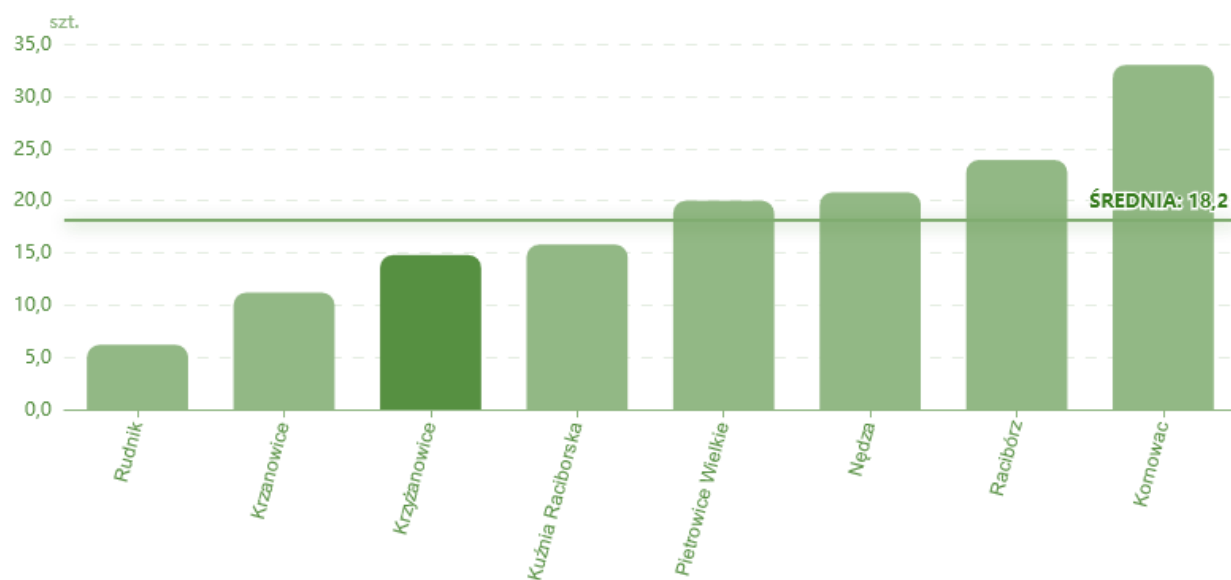
Źródło: GUS

Pracujący na 1000 ludności [osoba]

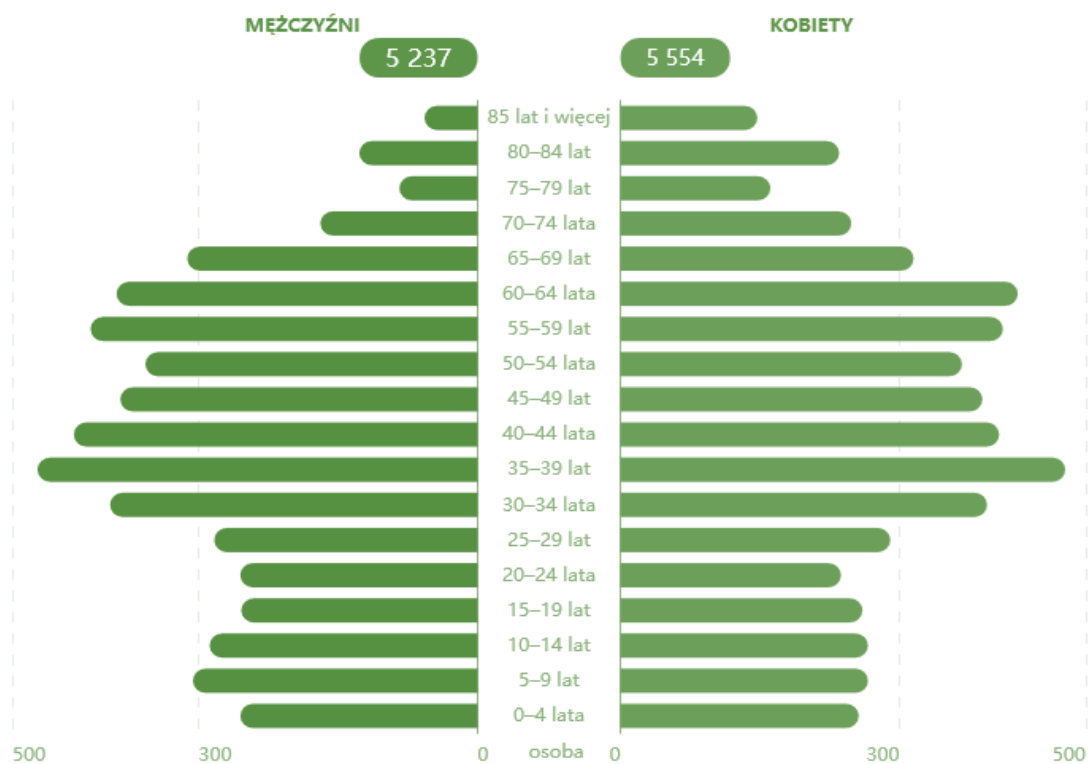
Źródło: GUS

Mieszkania oddane do użytkowania na 10 tys. ludności [szt.] w 2021

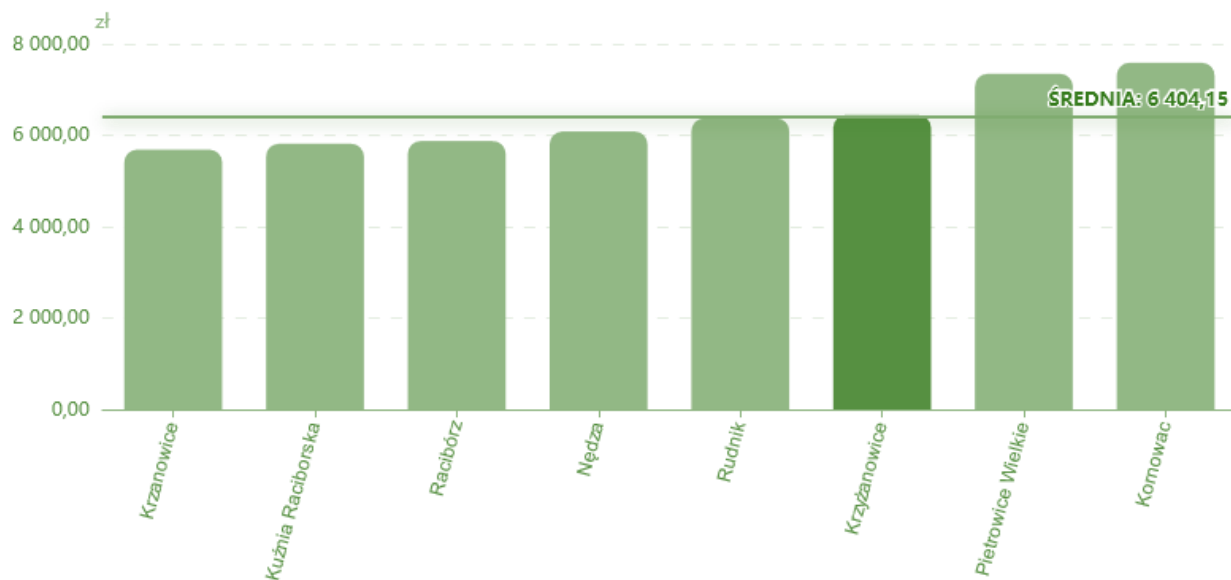
Źródło: GUS

Ludność w 2021 roku według płci i wieku

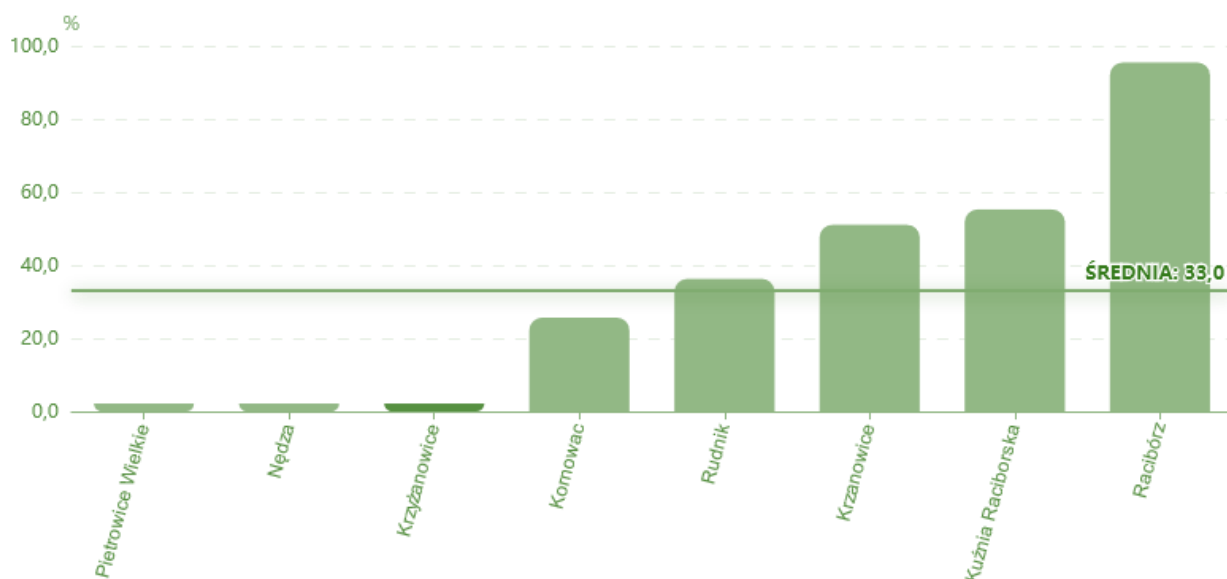
Źródło: GUS

Dochody ogółem budżetu gminy na 1 mieszkańca [zł] w 2021 r.

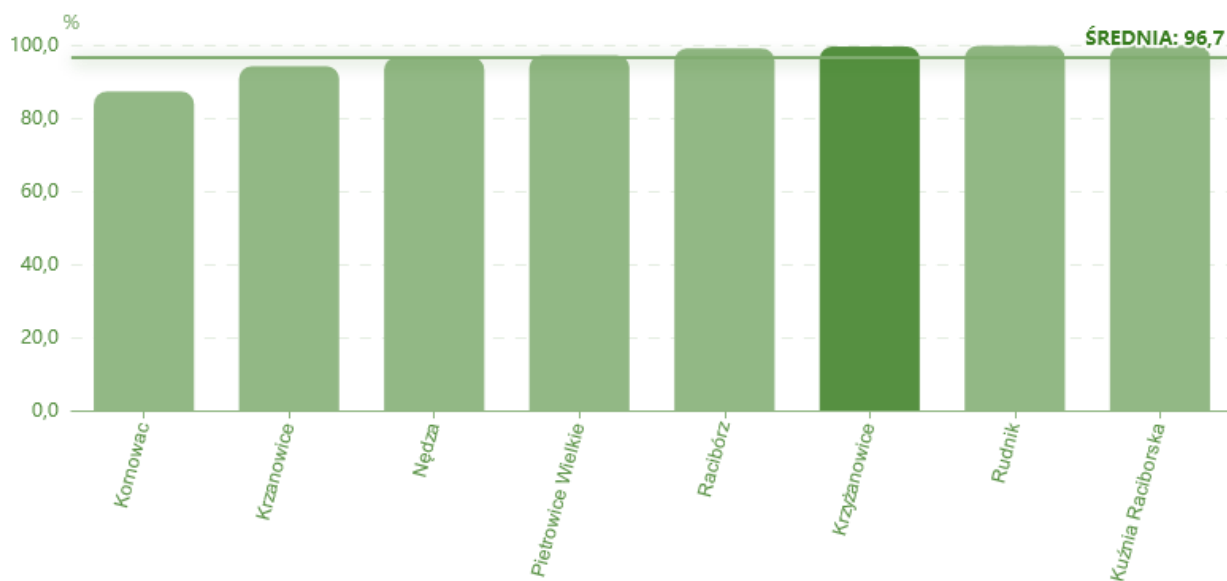
Źródło: GUS

Odsetek ludności korzystającej z instalacji kanalizacyjnej [%] w 2021

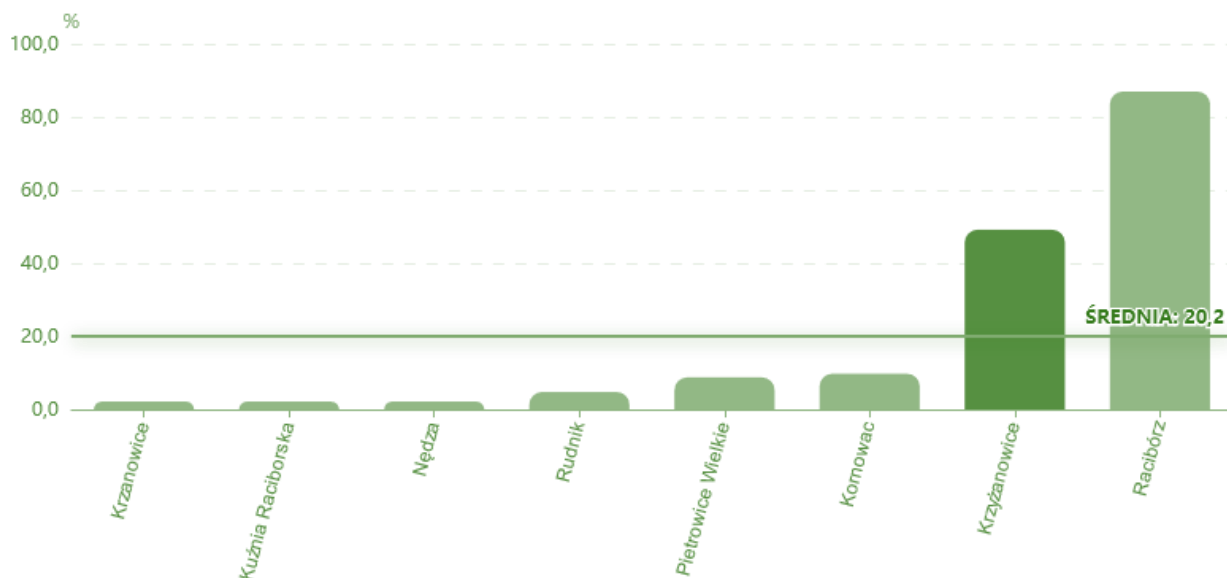
Źródło: GUS

Odsetek ludności korzystającej z instalacji wodociągowej [%] w 2021

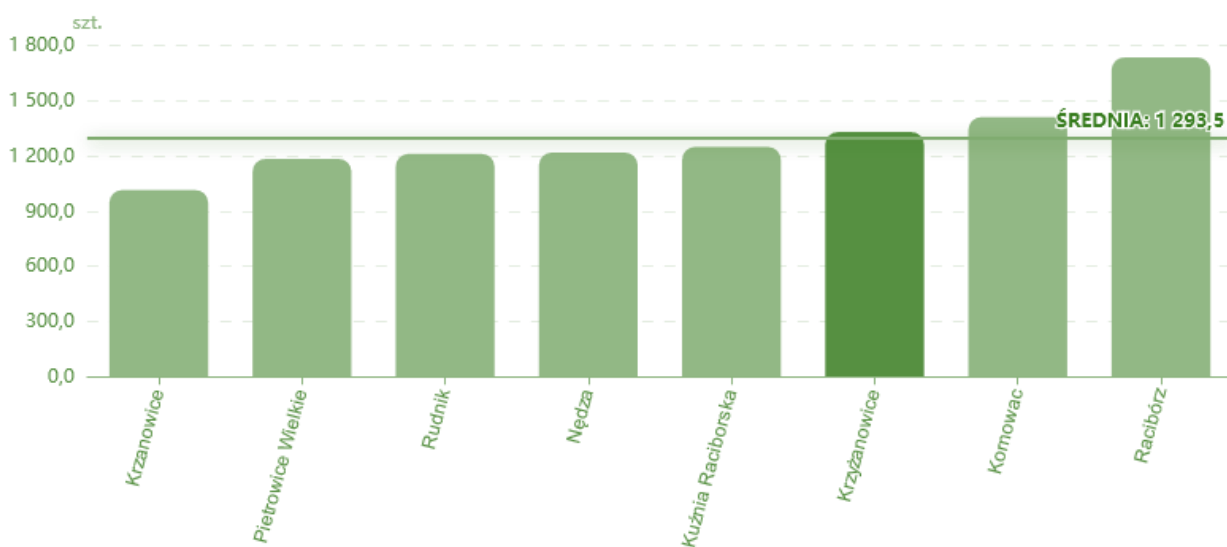
Źródło: GUS

Odsetek ludności korzystającej z instalacji gazowej [%]

Źródło: GUS

Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym [szt.] w 2021r.

Źródło: GUS

12. Podsumowanie

Krzyżanowice to gmina dobrych praktyk wprowadzonych przez minione trzy dekady samorządu. Konsekwentna realizacja kolejnych koncepcji długofalowego i kompleksowego rozwoju wprowadziła Krzyżanowice na ścieżkę pozytywnych przemian widocznych w wymiarze społeczno-kulturowym, gospodarczym, przestrzenno-infrastrukturalnym, czy środowiskowym. Gmina wzmacnia swoją pozycję w otoczeniu stając się partnerem innych podmiotów w subregionie i regionie oraz będąc uczestnikiem procesów rozwoju w wymiarze transgranicznym. Krzyżanowice stają się w coraz większym stopniu miejscem przyjaznym nie tylko dla mieszkańców, ale także dla turystów poszukujących wyjątkowych atrakcji związanych ze specyficznymi walorami lokalnego dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego.

Kolejna strategia rozwoju Gminy Krzyżanowic jest wspólnym pomysłem mieszkańców na jej przyszłość. To dokument, w którego formułowanie zaangażowali się liderzy lokalni, przedsiębiorcy, menedżerowie lokalni, ale przede wszystkim mieszkańcy, którzy wzięli udział w pracach warsztatowych, badaniach ankietowych, konsultacjach projektu strategii. Ta szeroka partycypacja społeczna pozwala mieć nadzieję, że strategia udziela właściwej odpowiedzi na potrzeby i aspiracje różnych podmiotów lokalnych a jej realizacja będzie z jednej strony stanowiła kontynuację i wzmocnienie dla pozytywnych procesów rozwojowych w gminie, z drugiej zaś strony będzie tworzyły nowe wartości budujące pozycję gminy w zmieniającym się otoczeniu.

Rozwiązania zawarte w strategii nie przesądzają jaki za kilka lat będzie konkretny profil rozwoju gospodarczego, czy też na jakich polach rozwijać się będzie działalność społeczna mieszkańców. Strategia jest przede wszystkim koncepcją, w której znalazły się kierunki wspierające mieszkańców w realizacji ich dążeń i aktywności. Zakłada się, że podtrzymane zostanie zdywersyfikowanie struktury gospodarczej gminy zapewniające jej stabilność i urozmaicenie miejsc pracy. Równocześnie wzrastać będzie aktywność przedsiębiorcza, zwłaszcza młodych mieszkańców realizujących swoje pomysły na biznes. Pożądane jest także utrzymywanie zróżnicowanej aktywności społecznej na wielu polach ważnych dla mieszkańców, w szczególności w zakresie działań na rzecz integracji społecznej, pielęgnowania lokalnego dziedzictwa, ekologii. Jest to więc strategia wspierania przedsiębiorców, społeczników, młodych osób poszukujących miejsca dla swojej przyszłości, ale także tych członków naszej społeczności, którzy wymagają większej, czy mniejszej pomocy w swoim codziennym funkcjonowaniu, a więc osób o szczególnych potrzebach, seniorów, rodzin. W strategii silny nacisk położono na wdrażanie rozwiązań, które umożliwią będą podtrzymywanie współpracy różnych sektorów: publicznego, biznesowego i obywatelskiego oraz dostarczanie mieszkańcom możliwości stałego uczestnictwa w kształtowaniu przyszłości gminy. Nowe oblicze Krzyżanowic będzie więc wynikiem nie tylko działań podejmowanych przez samorząd lokalny, ale przede wszystkim będzie to rezultat pomysłów i aktywności każdego z podmiotów funkcjonujących w gminie.

Uzasadnienie

Zgodnie z art.18 ust. 2 pkt. 6a ustawy o samorządzie gminnym – Strategia Rozwoju Gminy, jako dokument programowy wymaga uchwalenia przez Radę Gminy. Strategia Rozwoju Gminy Krzyżanowice do roku 2030 jest najważniejszym dokumentem określającym główne kierunki rozwoju i koncepcje funkcjonowania na najbliższe lata w kontekście perspektywy finansowej 2021-2027. Uwzględnia m.in. diagnozę sytuacji społecznej, gospodarczej, regionalnej i przestrzennej gminy, prognozę trendów rozwojowych w okresie objętym strategią, cele strategiczne i operacyjne w okresie realizacji strategii wraz z oczekiwanymi rezultatami planowanych działań oraz wskaźników ich osiągnięcia. W związku z powyższym zasadne jest uchwalenie powyższej uchwały.